

Zuid Werkt!

Nationaal programma Kwaliteitsprong Zuid

Dhr. A. Aboutaleb,
namens de gemeente Rotterdam
en het college van burgemeester
en wethouders

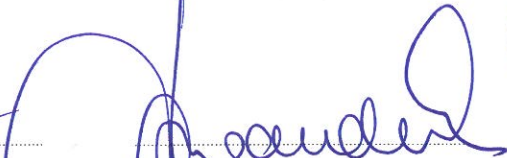

Dhr. J.P.H. Donner,
minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties, namens het Kabinet

Dhr. Sarhan Hacene,
voorzitter
Bewonersadviesraad Rotterdam-Zuid

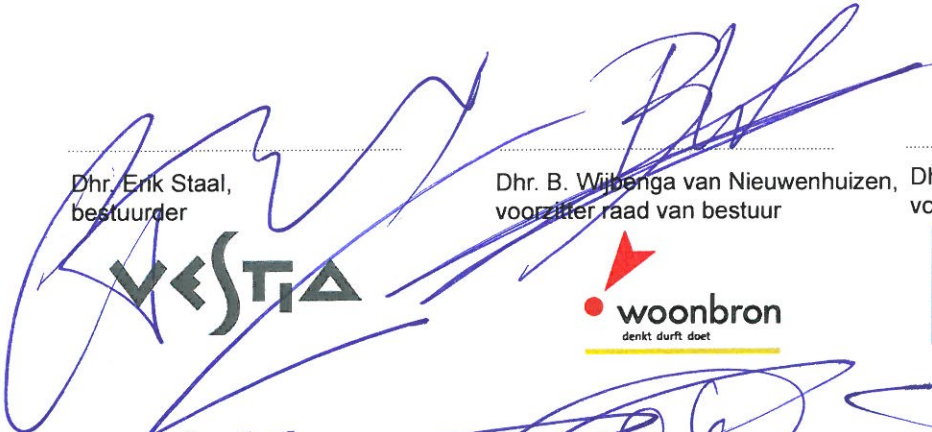
Mevr. Hedy van den Berk,
bestuurder Havensteder

Dhr. Wim Blok,
voorzitter College van Bestuur

Dhr. Erik Staal,
bestuurder

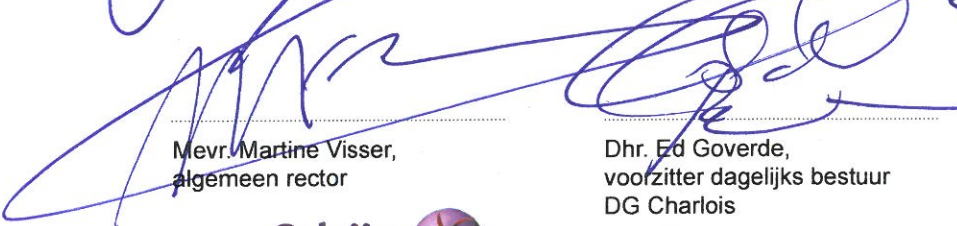
Dhr. B. Wijbenga van Nieuwenhuizen,
voorzitter raad van bestuur

Dhr. Constant van Schelven,
voorzitter Raad van Bestuur

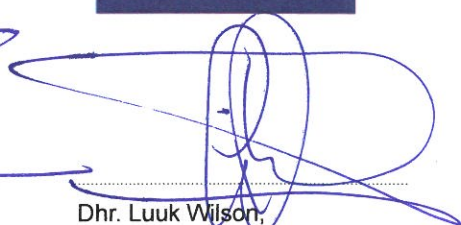
Mevr. Martine Visser,
algemeen rector

Christelijke Scholengemeenschap

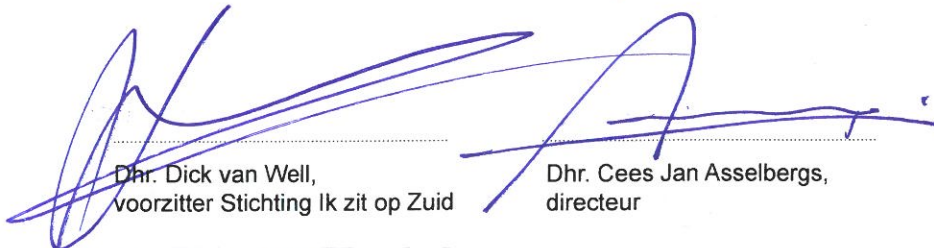
Dhr. Ed Goverde,
voorzitter dagelijks bestuur
DG Charlois

Dhr. Luuk Wilson,
voorzitter DG IJsselmonde

Dhr. Dick van Well,
voorzitter Stichting Ik zit op Zuid

Dhr. Cees Jan Asselbergs,
directeur

Dhr. Kees Marges, namens G.J.H.
van der Vegt, lid dagelijks bestuur

Mevr. Marja de Bruyn,
bestuurder

Mevr. Anja van Gorsel,
voorzitter College van Bestuur

Dhr. Seyit Yeyden,
voorzitter DG Feijenoord

Gemeente Rotterdam
Ministerie van Binnenlandse Zaken namens het kabinet
Bewonersadviesraad
Aafje
Albeda
CSG Calvijn
Stichting BOOR
Havensteder
Woonstad Rotterdam
Woonbron
Vestia Groep
Deelgemeente Charlois
Deelgemeente Feijenoord
Deelgemeente IJsselmonde
Stichting Ik Zit op Zuid
Kamer van Koophandel
Deltalinqs

Verklaren gezamenlijk te zijn overeengekomen:

- a. het Nationaal Programma Kwaliteitssprong Zuid vast te stellen en de verbinding aan te gaan voor de benodigde langdurige inzet. We verwachten zeker 20 jaar nodig te hebben om de doelstellingen te bereiken. We gaan door tot we onze doelstellingen hebben bereikt. Alle partijen verbinden zich aan de ambitie, aan de langdurige inzet en de gerichte en integrale aanpak die hiervoor nodig is zoals gezamenlijk vastgelegd in het Nationaal Programma.

- b. hoe we willen starten en welke opgave we langdurig op ons nemen. Het Nationaal Programma vormt een startpunt en op basis hiervan stellen vertegenwoordigers van bovenstaande partijen begin 2012 een uitvoeringsprogramma vast, uitgewerkt in meetbare doelen en concrete maatregelen op wijkniveau.

- c. een periodieke actualisering van het Nationaal Programma Kwaliteitssprong Zuid te voorzien. Elke 4 jaar wordt het uitvoeringsprogramma bijgesteld om in te spelen op nieuwe omstandigheden, kansen, instrumenten en toedeling van middelen, gericht op de vervolgstappen naar de gezamenlijke stip op de horizon.

Aldus overeengekomen te Rotterdam
Datum: 19 september 2011

Inhoudsopgave

Inleiding	1
1. De historische context van Rotterdam Zuid	3
2. De belangrijkste trends en kansen	5
3. De missie en de stip op de horizon	6
4. Doelen en doorbraken	9
5. Talentontwikkeling	10
6. Economie & arbeidsmarkt	13
7. Fysieke kwaliteitsverbetering	16
8. Aanpassing en uitbreiding regelgeving	20
9. Hoe gaat het werken?	21
Bijlage	23
Notitie Uitwerking van de pijlers van de Kwaliteitssprong Zuid	

Inleiding

“... Zuid kent een omvangrijke stapeling van sociaal-economische problemen in het zwakste deel van de woningmarkt in Nederland. Deze stapeling is qua omvang en intensiteit ongekend op Nederlandse schaal... Het team vindt dat de schaal en de ernst van de opgaven vragen om een nationaal programma voor Rotterdam-Zuid. Een programma waar ook het Rijk zich intensief en op alle pijlers aan verbindt. Rotterdam kan het niet alleen en moet het ook niet alleen willen doen. Stevige rijksbetrokkenheid is onontbeerlijk om op Zuid resultaat te boeken.”

Eindadvies Team Deetman/Mans, februari 2011

Rotterdam is een stad om vooruit te komen. Rotterdam heeft kansen, kwaliteiten en een sterk eigen DNA. De stad kan en moet de komende jaren zijn sterke economische clusters innoveren en verder ontwikkelen. Op het raakvlak van haven en stad ligt een sterk, duurzaam en innovatief cluster rond maritieme zakelijke dienstverlening, klimaat, water en energie. De stedelijke economie wordt verder gekenmerkt door een sterk medisch- en zorgcluster. Ondernemers kunnen ondernemen, talent, creativiteit en arbeidsmarkt zijn in de basis aanwezig. Rotterdam heeft een bruisende binnenstad. Quality of life en een bijbehorend voorzieningenniveau kunnen worden uitgebouwd. Bewoners kunnen hun positie verbeteren op het vlak van wonen, werken, leren en vrije tijd. Er zijn volop kansen voor verdere uitbreiding van de goede woonmilieus en de topvoorzieningen op het gebied van onderwijs, cultuur en sport. Ontwikkeling en ambitie over de volle breedte.

Zoals team Deetman/Mans constateert kampt Rotterdam Zuid met problemen die on-Nederlands zijn. De sleutel om deze achterstanden aan te pakken ligt voor een groot deel bij talentontwikkeling. Onderwijs biedt de veilige en stimulerende omgeving die kinderen nodig hebben om zich te ontwikkelen en die ze thuis veelal ontberen. Onderwijs kan het echter niet alleen. De steun van ouders en bedrijven is onontbeerlijk. Hierbij moet rekening worden gehouden met kenmerken en achtergronden van de bewoners van Zuid. Investeren in integratie en participatie is en blijft belangrijk.

Een nationaal programma is nodig omdat de sociaal-economische problemen qua omvang en intensiteit ongekend zijn op Nederlandse schaal, terwijl tegelijkertijd de jonge bevolking op Zuid hard nodig is voor de verdere innovatie en ontwikkeling van de belangrijke Nederlandse sectoren zoals de haven, logistiek en de zorg.

De essentie is deze: we willen de ernstige problemen aanpakken door juist de kansen die Zuid biedt te benutten. Doorbraken zijn noodzakelijk, met stevige inzet van de gemeente, de partners in de stad én de rijksoverheid. Er is doorzettingskracht nodig, aandacht en geld en vrije ruimte qua regelgeving. In dit programma geven we de contouren van een langdurige, integrale en gerichte aanpak waaraan alle partners meewerken. Zo zal het lukken, want Zuid Werkt!

Gemeente, partners en rijk onderschrijven dit programma. Het slagen van Zuid is een opgave en een kans die verder gaan dan de gemeentegrenzen. Daarom wordt nadrukkelijk de verbinding gezocht met de partners in de regio, de provincie en de G4.

Werkwijze van het nationaal programma

In dit nationaal programma leggen we de ambitie voor Zuid in 2030 vast. Alle partijen, gemeente, Rijk en partners, committeren zich aan deze ambitie en aan de langdurige inzet die hiervoor nodig is. Rotterdam (gemeente en partners in de stad) blijft als eerste aan zet en voelt zich daar ook voor verantwoordelijk. Het Rijk neemt geen bevoegdheden over maar sluit aan als partner. 20 jaar houden we dit vol en staat Zuid hoog op onze prioriteitenlijst. We zorgen voor bestendiging door voortdurend samen naar de ambitie te werken en elkaar daar op aan te spreken. Ook organiseren we hiervoor extra krachten, waaronder die van bewoners. Samen met de bewoners geven we invulling aan de kwaliteits-sprong. En zij mogen ons aan deze ambitie houden en we vragen (externe) deskundigen ons scherp op onze opgave en ambitie te blijven wijzen.

In dit programma staan de contouren van een langdurige, integrale en gerichte aanpak waaraan alle partners meewerken. De middelen die hiervoor nu beschikbaar komen zijn belangrijk, maar op termijn nog onvoldoende. We blijven steeds zoeken naar mogelijkheden om de investeringen voor Zuid uit te breiden. Wij realiseren ons dat succes een lange adem vereist. De investeringen in nulgroepen en in het onderwijs renderen bijvoorbeeld pas over tien tot twintig jaar en dit geldt ook voor de versterking van de economie en het wonen op Zuid.

Dit programma markeert een startpunt om de kwaliteitssprong in beweging te brengen. We zorgen voor een update, een aanvulling van de instrumenten en middelen en spelen in op kansen en nieuwe omstandigheden. Een programma als dit laat zich niet voor 20 jaar in beton gieten. Iedere 4 jaar stellen we ons uitvoeringsprogramma bij. Niet de ambitie en de stip op de horizon, die staan vast. We hernieuwen onze afspraken en stellen het programma bij naar wat er de volgende periode nodig is om de vervolgstappen naar die stip in 2030 te zetten.

1. De historische context van Rotterdam Zuid

De problematiek van Zuid heeft een ontstaansgeschiedenis. Kennis daarvan is onontbeerlijk voor een goede aanpak. Deetman en Mans constateren terecht dat Zuid alleen gaat werken als de interventies passen bij het DNA van de wijken. We zetten de belangrijkste ontwikkelingen op een rij.

Zuid 1880-1940: explosieve groei

In 1872 wordt de Nieuwe Waterweg opgeleverd, waarna de haven explosief groeit. Er worden woonwijken gebouwd op Zuid om havenarbeiders te huisvesten: van Afrikaanderwijk tot Vreewijk, van Charlois tot Hillesluis. Veel van de havenarbeiders zijn afkomstig van de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden en Noord-Brabant.

Zuid 1950-1960: wederopbouw

Na de tweede wereldoorlog staat het inhalen van het woningtekort hoog op de agenda. Nieuwe woonwijken worden gebouwd: Pendrecht, Zuidwijk, Lombardijen, Beverwaard en IJsselmonde, wijken met veel groen en veel portiek- etagewoningen. In de jaren '50 floreert de haven. Banen zijn er in overvloed, arbeiders blijven uit alle windstreken naar Rotterdam komen. Vanaf het midden van de jaren '50 breidt de haven zich steeds verder uit richting zee met de aanleg van de Botlek, Europoort en de Eerste Maasvlakte. In 1960 is Rotterdam de grootste haven van de wereld.

Zuid 1960-1975: grote werkloosheid en verpaupering

Er breken andere tijden aan. De haven trekt verder weg uit de stad en daarmee verdwijnen ook de banen. Eind jaren '60, begin jaren '70 stort de scheepsbouwsector in. Belangrijke werkgevers verdwijnen. De oliecrisis dient zich aan en daarmee doet de grote werkloosheid in de jaren '70 en '80 zijn intrede. In deze periode is er ook vernieuwing op Zuid met de aanleg van de metrolijn, de bouw van winkelcentrum Zuidplein en sportpaleis Ahoy. Maar het tij lijkt niet te keren. Wie elders een baan of een betere woning kan vinden vertrekt uit Zuid. Er komen nieuwe groepen uit Spanje, Turkije, Marokko, de Antillen en Suriname. Dit leidt tot spanningen en het versterkt de segregatie. Armoede en onveiligheid nemen toe, sociale cohesie en participatie nemen af. Zuid komt in een negatieve spiraal terecht.

Zuid 1975-1990: stadsvernieuwing voor lage inkomens

In het kader van de stadsvernieuwing gaan grote delen van Zuid op de schop. Het verwaarloosde particuliere bezit wordt vervangen door sociale woningbouw (renovatie én nieuwbouw) tegen zo laag mogelijke huren. Het credo 'bouwen voor de buurt' zorgt ongewild voor een nieuwe uittocht en voor de vestiging van veelal kansarme nieuwkomers, aangetrokken door lage woonlasten. De selectieve migratie houdt aan. Dat wordt nog versterkt door de bouw van nieuwe woningen in enkele groeikernen rondom Rotterdam, met aantrekkelijke woningen die een goed alternatief zijn voor de portiekwoningen op Zuid.

Zuid 1990-2010: het succes van de Kop van Zuid

Vanaf de jaren '90 worden grote ingrepen gepleegd, met resultaat. De Kop van Zuid wordt ontwikkeld en de Erasmusbrug brengt het centrum dichterbij. Rotterdam zet zich op de kaart met grote festiviteiten op cultureel en sportief gebied. Pendrecht en Katendrecht zijn o.a. door de herstructureringen en de SS Rotterdam als blikvanger veranderd in populaire wijken. Eind 2003 presenteert het stadsbestuur het actieplan "Rotterdam Zet Door". Dit resulteert in de Wet bijzondere aanpak grootstedelijke problematiek. Er worden kanszones ingesteld en de wijken krijgen een adempauze door de aanpak van verloederde panden en een rem op de instroom van kansarmen. Maar nog steeds trekken de verpauperde en goedkope woningen in het middengebied de meest kansarmen aan, ook uit andere Europese landen. Sociale achterstand en veiligheidsproblemen stapelen zich op, met weinig perspectief op verbetering.

De geschiedenis van Zuid laat zien hoe het wonen en werken uit elkaar groeien. De haven schuift richting zee en de werkgelegenheid op Zuid loopt terug. De bewoners trekken naar nieuwe woongebieden en de oude woningvoorraad verpaupert en wordt bezet door groepen die niets beters kunnen krijgen. De geschiedenis van Zuid is ook een geschiedenis van steeds nieuwe pogingen om verbeteringen tot stand te brengen. Desondanks blijft de problematiek in het middengebied van Zuid weerbarstig. Dat blijkt uit de hiernavolgende cijfers.

Zuid 2011: een gebied op achterstand

Hieronder geven we enkele cijfers. Onder Zuid verstaan we hier de drie deelgemeenten Charlois, Feijenoord en IJsselmonde. In de laatste kolom staan cijfers over het focusgebied. Dit zijn de wijken waar de problematiek cumuleert: Oud-Charlois, Carnisse, Tarwewijk, Afrikaanderwijk, Feijenoord, Bloemhof en Hillesluis.

Onderwerp	Landelijk	Rotterdam	Zuid	Gem. 7 focuswijken
Aantal inwoners	16.654.000	610.412	193.982	76.728
% Inwoners tot 23 jr	27	26,9	28,4	40
% Eenoudergezinnen t.o.v. totaal aantal gezinnen	16	36	40	38
Gemiddeld besteedbaar huishoudinkomen per jaar [€ 1000]	34,3	29,2	25,7	24
% Huishoudens met een WWB- AO- of WW-uitkering	8	14	15	21
% Werkloosheid	6,3	8,3	8,8	11,3
% Huishoudens met een inkomen onder de armoedegrens	7	13	14	19
Kinderen tot 18 jr in een huishouden tot 105% van sociaal minimum	7	17	22	23
% Opleiding middelbaar of hoger beroepsonderwijs	72	62	50	46
% Leerlingen in VWO	22	16	13	12
% Leerlingen in Praktijkonderwijs	3	5	7	7
% Voortijdig schoolverlaters 17 - 22 jaar	7,5	18	22	23
% jongeren met startkwalificatie 17 – 22 jaar	-	46	38	39
Cito-eindtoets groep 8	535,4	531,2	528,8	527,8
% kinderen in basisschool met laag opgeleide ouders	13	34	43	52
% kwetsbare meergezinswoningen t.o.v. woningvoorraad	-	26	37	51
Gemiddelde WOZ waarde [€ 1000]	233	163,8	128,9	106,7
Veiligheidsindex 2010 (1 – 10)	-	7,3	6,3	5,1
Sociale index 2010 (1-10)	-	5,8	5,3	4,9

Op Zuid is er sprake van een stapeling van achterstanden op het gebied van woningkwaliteit , werk en inkomen, scholing en onderwijs. De focuswijken van Zuid hebben een relatief jonge bevolking, met veel kinderen die opgroeien in een omgeving waarin het aan veel schort. De ouders zijn laag opgeleid, hebben weinig te besteden en de leefomgeving is te weinig stimulerend om vooruit te komen. Wat op Zuid voor veel mensen ontbreekt is een klimaat van leren en werken.

2. De belangrijkste trends en kansen

De inzet van het Nationale Programma is om op de kernproblemen van Zuid doorbraken te realiseren. De trendbreuk is om niet de problemen, maar de unieke samenstelling van de jonge bevolking, de potenties, ambities en kansen centraal te stellen. Daarvoor is een aantal trends geïdentificeerd, die bij een juiste aanpak de *kansen* voor Zuid zijn. Deze trends en kansen zijn de basis voor de gezamenlijke toekomstvisie voor Zuid. Ze verklaren waarom Zuid vanuit de huidige situatie kan doorontwikkelen naar het vitale gebied dat hierna in het perspectief voor 2030 wordt geschetst.

- Rotterdam Zuid heeft een strategische ligging op economische assen. De haven is de Gateway to Europe. Rotterdam heeft een centrale ligging in de metropoolregio Rotterdam-Den Haag, op de lijn Amsterdam-Antwerpen. Zuid heeft goede verbindingen naar het zuiden (Drechtsteden en Breda) en het oosten. Het behoud van de concurrentiepositie van de mainport dwingen tot grootschalige modernisering en duurzame industriële vernieuwing. Energie- en klimaatinnovaties zijn economische topsectoren van de regio die zich al verder aan het ontwikkelen zijn.
- Binnen de context van deze economische en maatschappelijke modernisering zijn de midtech en de zorg voor Zuid de meest kansrijke sectoren. In deze sectoren wordt de komende jaren een sterke groei aan werkgelegenheid verwacht, die in belangrijke mate aansluit bij het aanwezige arbeidspotentieel op Zuid.
- In tegenstelling tot andere grootstedelijke regio's, waar de vergrijzing de komende jaren toeslaat, verjongt Rotterdam Zuid. De jonge bevolking is de toekomst van Rotterdam en regio. Door de economische ontwikkeling van de regio ontstaat vraag naar midden- en hoger opgeleide werknemers.
- In de regio is volop economische bedrijvigheid. Mensen willen wonen en werken waar voldoende opleidingsmogelijkheden zijn. Zuid is bij uitstek een gebied waar volop ontwikkelkansen zijn. Er is letterlijk en figuurlijk ruimte voor groei en verbetering. Zuid ligt midden in de stad en vlakbij de haven. Het is één van de weinige plekken in de Randstad waar zoveel groeimogelijkheden zijn.

Zuid kan winst boeken door bij de opleiding van haar jonge bevolking in te spelen op de groeimogelijkheden van twee economische sectoren: de midtech en de zorg. Dit moet leiden tot een grote sociaal-economische waardestijging en een groeiende vraag naar woningen in het gebied. Een aantrekkelijke woningvoorraad kan de selectieve migratie keren. Zo kan Zuid de kansen verzilveren.

3. De missie en de stip op de horizon

Voor de aanpak van Rotterdam-Zuid is een ander perspectief nodig: van probleemoplossing op wijkniveau naar het verzilveren van en aansluiten op regionale en nationale kansen.

Voor Rotterdam als havenstad van de 21e eeuw moet er een nieuwe symbiose komen tussen stad en haven. Zuid is de katalysator voor een brede economische ontwikkeling, waarmee ook de sociaal-economische problematiek aangepakt wordt. Zuid wordt booming business met het juiste vestigingsklimaat voor mensen en bedrijven. Het versterken van de economische concurrentiepositie als mainport is van nationaal belang voor onze welvaart. Dit versterken lukt alleen als werkgelegenheid, bevolking en mobiliteit duurzaam op elkaar worden aangesloten met investeringen in mensen, infrastructuur en woonmilieus.

De mainport versterken vraagt om een innovatieslag ten behoeve van een duurzame groei voor de Nederlandse economie. De Havenvisie 2030 schetst de contouren en geeft richting. De mainport staat voor haar grootste transitieopgave tot nu toe ten gevolge van noodzakelijke energietransitie, grondstoffenschaarste en klimaatverandering. In Rotterdam zit een krachtige concentratie van economische (top)sectoren, op het gebied van (duurzame) energie, water, logistiek en chemie die samen komen in het haven-industrieel gebied en de Clean Tech Delta. Er is een grote groep goed opgeleide arbeidskrachten nodig voor de extra werkgelegenheid in de innovatie/groeisectoren én de grote vervangingsvraag in het haven-industrieel complex door de pensionering van de babyboomers. Dit potentieel aan arbeidskrachten is aanwezig op Zuid. Het is daarom essentieel om deze mensen goed op te leiden. Alle talenten moeten worden ontwikkeld om aan de grote vraag naar arbeidskrachten te kunnen voldoen. Het bedrijfsleven zet zich samen met het onderwijs actief in voor het zodanig opleiden van jongeren zodat zij de juiste kwalificaties bezitten waarna het bedrijfsleven de jongeren van Zuid in dienst neemt. Daarbij is het essentieel om op Zuid het juiste vestigingsklimaat te creëren waar die arbeidskrachten van de toekomst kunnen wonen en blijven. Zij ontwikkelen zich qua werk en opleiding en daarbij maken ze ook een wooncarrière op Zuid. Daar staan duurzame woningen voor alle inkomensgroepen.

Met relatief bescheiden investeringen kan het stedelijk gebied op Zuid eigen drijvend vermogen krijgen. Nu niets doen, betekent blijvend welvaartsverlies, bijvoorbeeld door het wegtrekken van bedrijven die nu omzet mislopen door een tekort aan arbeidskrachten. Zuid is het enige deel van de Randstad waar nog echt grootschalige economische en ruimtelijke ontwikkeling mogelijk is, door het ontwikkelen van het nu nog beschikbare arbeidspotentieel en het ontwikkelen van de beschikbare ruimte midden in stedelijk gebied, in de metropoolregio Rotterdam-Den Haag, dichtbij de haven, het Westland en de Rijn/Schelde Delta en op de lijn Amsterdam-Antwerpen-Parijs. Op Zuid komen mensen, ruimte en sterke sectoren samen (haven/techniek maar ook de zorg). Innovatie zet Zuid in beweging, met kenniscentra met internationale allure, een voorzieningenniveau dat daarbij past en met landmarks die het gebied op de (wereld)kaart zetten, kortom een world city bij een world port.

Voor het vermarkten van de in de regio aanwezig innovatieve kennis (TU Delft, Erasmus Universiteit) naar daadwerkelijke realisatie is de ruimte en het arbeidspotentieel van Zuid beschikbaar en ook nodig. Het betreft een groot potentieel arbeidskrachten, juist ook voor het niveau midtech, zorg en vakmanschap (200.000 inwoners, 55.000 jongeren). Daarnaast is er letterlijk de ruimte voor nieuwe bedrijvigheid en woningen, waarmee substantiële waardecreatie mogelijk is.

Steden als New York, Londen en Hamburg laten zien dat voor succesvolle ontwikkeling een clustering van werk en kennis nodig is en dat gezorgd moet worden voor verbindingen en bereikbaarheid. Leren, werken en wonen komen dan ook fysiek samen op één plek. Als we economische brandpunten ontwikkelen, elk met een eigen identiteit (sport, techniek, zorg, etc), zorgt elk brandpunt voor een olievlekwerking, een spin off, waarmee het hele gebied bereikt wordt. Concreet gaat het op Zuid om Stadshavens, Hart van Zuid, Stadionpark en de Zorgboulevard. Brandpunten ontwikkelen en met elkaar verbinden en aanvullen met nieuwe woonmilieus is de kern van het ontwikkel- en investeringsperspectief, juist ook voor investeringen van het bedrijfsleven. Een OV Zuidtangent is dan nodig voor het ontsluiten en verbinden van de sociaal-economische structuur als onderdeel van de grotere bereikbaarheidsontwikkeling in de regio.

De stip op de horizon: Zuid 2030 - Zuid Werkt!

Als we erin slagen om maximaal te profiteren van de kansen en mogelijkheden die binnen het bereik liggen, dan is Zuid in 2030 een totaal ander gebied. Hieronder een schets, een wensdroom, natuurlijk, maar wel een realistisch wensbeeld als we echt willen!

Jong Zuid biedt elke dag nieuwe kansen. Bewoners pakken die kansen

In Rotterdam Zuid adem je ontwikkeling en ontplooiing. Van bewoners, van ondernemers, van docenten en andere professionals, van het straatbeeld. Je ervaart dat hier wordt samengewerkt aan de toekomst. Dat hier wordt gebouwd. Letterlijk maar ook in sociaal en cultureel opzicht. In de Zuid kun je gezond opgroeien want alle wijken bieden een veilige en vertrouwde basis. De verschillen tussen wijken en het gevarieerde woonaanbod met duurzame woningen voor alle inkomensgroepen maken Zuid gewild bij de huidige en bij nieuwe bewoners. De samenleving van Zuid is in balans. Als je op Zuid bent opgegroeid, wil je er blijven. Of je wilt er terugkomen.

Jong Zuid ontwikkelt het talent

Jong Zuid investeert in jongeren en volwassenen. En Rotterdammers investeren hier in zichzelf en in elkaar. In opvoeden, leren, scholen en bijscholen. Op school bereid je je voor op een volwaardige bijdrage aan de samenleving. Je maakt er je toekomst. De ouders van Zuid zijn er voor hun kinderen, ze voeden op en brengen normen over. De scholen op Zuid zijn top en een voorbeeld voor scholen elders in Europa. Jongeren krijgen er de instrumenten in handen om zelf hun toekomst vorm te geven in de economische sectoren (techniek en zorg) die Zuid kenmerken. Op Rotterdam Zuid is niet meedoen geen optie. Zuid is streng voor degenen die hun talenten onvoldoende ontplooiën en trots op de toptalenten die zich op Zuid ontwikkelen.

Jong Zuid staat voor creativiteit, innovatie, ondernemerschap, kunde met kennis

Zuid is het productiehart van de Zuidvleugel van de Randstad. Zuid doet mee in de economie van de regio en zorgt zo dat de regio Rotterdam volop meedoet in de wereldwijde concurrentieslag in de 21ste eeuw. Nieuwe trends op het gebied van zorg en techniek worden hier uitgevonden en direct in praktijk gebracht. Zuid telt vele jonge ondernemers. De condities zijn er volop. Zuid heeft optimale vestigingsvoorwaarden en een minimale regeldruk. Iedereen in Rotterdam Zuid is in beweging. Letterlijk doordat de verbeterde bereikbaarheid bewoners, werk, onderwijs en vrije tijd verbindt. Maar ook figuurlijk. Het haven- en industrieel complex is de solide motor en wordt elke dag slimmer. De concentratiepunten voor zorg en techniek spreken internationaal tot de verbeelding. Duurzaam hergebruik van materialen en ondernemersinitiatieven in de wijk zorgen voor kleinschalige (nieuwe) bedrijvigheid in de wijken. Samen leveren ze werkgelegenheid op alle niveaus. Werk trekt.

De kracht van Jong Zuid zit in de verbinding

De structurele samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven, zorginstellingen, woningcorporaties en een compacte en slagvaardige overheid is kenmerkend voor Rotterdam Zuid. In wisselwerking met elkaar spelen ze succesvol in op actuele ontwikkelingen en wensen van de bewoners op Zuid. Nu en straks. De maatschappelijke partners versterken elkaar en houden langdurig vast aan hun gezamenlijke doelen. Zo ontwikkelt Rotterdam Zuid zich tot een actief en attractief stadsdeel.

Ons motto: geen potentieel onbenut laten, samen aan kansen werken, doorpakken en langjarig vasthouden. Dan is Zuid over 20 jaar een stadsdeel waar mensen hoger opgeleid zijn dan nu, meer mensen hun eigen brood verdienen dan nu, meer mensen met een midden/hoger inkomen een huis kopen dan nu, meer ondernemers zich graag vestigen dan nu. Kortom, een stuk van de stad waar de samenleving weer als een samenleving werkt, ook zonder dat de overheid telkens weer te hulp moet schieten.

De bewoners als uitgangspunt

Met dit nationaal programma wordt zichtbaar dat dit deel van de Randstad de komende decennia een enorme ontwikkeling gaat doormaken. Dat betekent veel voor de huidige en toekomstige bewoners van Zuid. Zij zijn uiteindelijk de motoren van de ontwikkelingen en als het nationale programma straks in uitvoering komt is ook de vraag hoe zij zich zelf in die positie brengen. Rotterdam Zuid heeft unieke eigenschappen, en die willen we benutten. Natuurlijk staat een deel van de huidige bewoners van Zuid in hun maatschappelijke positie en gedrag ver af van de samenleving. Dat heeft negatieve kanten (onveiligheid, werkloosheid, ongezondheid, etc.), die we in dit stuk duidelijk adresseren. De bewoners worden geholpen (onderwijs, arbeid, etc.) om zich te ontwikkelen en worden waar nodig dwingend aangesproken, bijvoorbeeld in de ontwikkeling van 'soft skills'. Dat is echter maar de helft van het verhaal. De andere helft is, dat Zuid zijn eigen kracht heeft. De jonge bevolking heeft een mix van achtergronden en weet zich succesvol op terreinen waar overheden en instellingen gemakkelijk overheen kijken. Onderliggend aan alle doorbraken en maatregelen liggen activiteiten van de bewoners van Zuid zelf. Meedoen is sowieso kenmerkend voor de bewoners op Zuid, die zelf vormgeven aan hun eigen leven en hun leefomgeving. Dat geeft kracht aan Zuid. En is een goede basis wanneer de samenstelling van de bewoners de komende decennia zal veranderen. Doordat bewoners zichzelf ontwikkelen en doordat Zuid aantrekkelijk wordt voor hoger opgeleiden en hogere inkomens van buiten. Het is belangrijk om die kracht te (h)erkennen en te versterken. In de uitvoeringsfase zal per wijk een uitvoeringsplan komen. Daarin wordt het DNA van de wijk opgezocht en benut om zoveel mogelijk kracht te ontwikkelen, samen met alle maatregelen die bedrijven, instellingen en de overheid gaan nemen. Het programma zoekt de energie van Zuid in de wijken, op straat, bij bewonersinitiatieven en in de digitale wereld. Een deel van die aansluiting wordt gezocht via de bewonersadviesraad, die nadrukkelijk gevraagd wordt om zichzelf te blijven ontwikkelen als meewerkend voorman in de ontwikkelingen. Die rol van meewerkend voorman staat symbool toekomstig Zuid. Eigen initiatieven nemen en verder brengen, en daarnaast kritisch meedenken. Dat is de wijze waarop Zuiderlingen meedoen aan het programma.

4. Doelen en doorbraken

Vanuit de historie en de context (het DNA van Zuid), de belangrijkste trends en kansen én onze gezamenlijke ambitie voor Zuid hebben we onze doelen gesteld:

- 1. Alle jongeren kwalificeren zich op een zo hoog mogelijk niveau, minimaal startkwalificatie, en stromen door naar bestaande en nieuwe banen.**
- 2. Iedereen op Zuid is aan het werk en bouwt aan zijn toekomst.**
- 3. Iedereen wil op Zuid (blijven) wonen. Op Rotterdam Zuid wil je terug komen.**

Wanneer zijn we tevreden? We willen dat Zuid gaat excelleren. Zuid loopt nu nog erg achter bij Rotterdam en zeker bij de G4. Die achterstand moet worden opgeheven. We hebben een richtpunt nodig en daarom kiezen we ervoor dat Zuid op hetzelfde niveau scoort als het gemiddelde van de G4. We verwachten 20 jaar nodig te hebben en daarom is 2030 ons richtpunt. Als tussenstap daar naar toe hanteren we het perspectief dat Zuid in 2020 het gemiddelde niveau van Rotterdam haalt. Het behalen van de doelstellingen voor Rotterdam Zuid is ook nodig om de doelstellingen van het rijk op de onderwerpen van dit programma op nationaal niveau te realiseren.

Deze doelen zullen voor het einde van 2011 SMART vertaald worden in herkenbare en veelzeggende indicatoren (zoals CITO score, startkwalificaties, arbeidsparticipatie, inkomen, WOZ waarde en selectieve migratie). In 4 jaarlijkse termijnen worden de stappen per wijk uiteengezet. Er worden uitvoeringsprogramma's gemaakt met scherp geformuleerde targets. Daarin worden ook huidige targets uit het collegewerkprogramma ondergebracht, waaronder het target voor het terugbrengen van de selectieve migratie (minder gezinnen, hoger opgeleiden en hogere inkomens uit de verhuisstroom uit Zuid).

Om vanuit de huidige situatie de ambities en de doelen te realiseren is een kwaliteitssprong nodig. Deze kwaliteitssprong vraagt om systeemdoorbraken. Er wordt, conform het advies van de commissie Deetman/Mans, ingezet op de pijlers talentontwikkeling, economie en fysieke kwaliteitsverbetering. Het gaat om een samenhangende aanpak en daarom zijn juist de kansrijke verbindingen tussen deze pijlers de doorbraken voor Zuid. Werk staat centraal. Daarom moeten er meer banen komen op Zuid, moeten meer banen (ook fysiek) bereikbaar worden en moeten meer bewoners van Zuid aan het werk. Hiervoor is het nodig dat huidige en toekomstige bewoners goed worden opgeleid voor banen in de kansrijke sectoren. Het is essentieel hen te binden door een aantrekkelijk en gedifferentieerd woonklimaat. Daardoor kan de negatieve waardeontwikkeling en selectieve migratie doorbroken worden. De banen, de bewoners en de omgeving moeten letterlijk met elkaar verbonden worden door het versterken van de bereikbaarheid als cruciale vestigingsvoorwaarde. Deze centrale strategie loopt als een rode draad door alle pijlers.

Hierna wordt per pijler, talentontwikkeling, economie & arbeidsmarkt en fysieke kwaliteitsverbetering, neergezet wat de strategie en de doorbraken zijn en welke inzet gemeente, partners en rijk gaan leveren. Het gaat om het in beweging brengen van de kwaliteitssprong. Deze start laat zien dat het ons ernst is met de aanpak van Zuid. Maar we weten ook dat we het hiermee niet redden. Daarvoor is ook meer structurele inzet nodig.

De pijlers worden hier kort beschreven, maar zijn al verder uitgewerkt. Deze uitwerkingen zijn opgenomen in de bij dit programma behorende notitie over de drie pijlers.

5. Talentontwikkeling

Gebiedsontwikkeling begint met talentontwikkeling. Zuid heeft veel jong talent, maar blijft sterk achter in het ontwikkelen hiervan. De achterstanden, met name in de zeven focuswijken, zijn hardnekkig. Veel jongeren groeien op in ongunstige omstandigheden, te weinig van hen weten hieraan te ontsnappen door het afronden van een goede opleiding en het vinden van een baan met carrièreperspectief.

De jongeren van Zuid vormen een kwalitatief én kwantitatief groot arbeidspotentieel dat nodig is om de economie van Rotterdam en de regio te versterken. Zij kunnen hun talenten verder en gericht ontwikkelen en benutten. Het voor Rotterdam zo kenmerkende vakmanschap moet daartoe een nieuw profiel krijgen. Door op Zuid massief te investeren in het algemene opleidingsniveau, het behalen van relevante startkwalificaties en 'social skills' worden de bewoners van Zuid voorbereid op de groeiende vraag naar goed opgeleid personeel. De aansluiting op de arbeidsmarkt wordt versterkt door meer op te leiden voor banen in de sectoren techniek en zorg.

We willen in minder dan tien jaar op Zuid de leerprestaties gelijk trekken met de rest van Rotterdam. Om succesvol te zijn vergt de aanpak zeer hoge ambities: bij leerlingen zelf, bij hun ouders en bij de professionals. Hoe hoger de ambities des te hoger de prestaties. Om dit te bereiken vergroten het rijk en de gemeente hun investeringen voor Zuid. Met dien verstande dat, omdat de investeringen zich met name richten op het primair en voortgezet onderwijs, de effecten daarvan pas over 12 jaar over de volle breedte merkbaar zullen zijn. Voor het op korte termijn al verhogen van de leerprestaties van de huidige generatie leerlingen in het mbo is het vereist te investeren in extra leertijd net als in het primair en voortgezet onderwijs. Voor het mbo is hiervoor landelijk nieuw beleid en regelgeving vanaf schooljaar 2013-2014 in voorbereiding.

Strategie

Onder talentontwikkeling werken we aan twee doorbraken/sporen:

- 1. Beter Presteren. Op Zuid wordt dit programma verder vormgegeven met het ambitieuze concept van de Children's Zone, een zone met excellent onderwijs.**
- 2. Aanval op de uitval. Op Zuid wordt in dit programma speciaal ingezet op vakmanschap met doorgaande leerlijnen, vooral in de techniek en de zorg, en meer aandacht voor leren in de praktijk, stages en ondernemerschap.**

Spoor 1: Beter Presteren, dat op Zuid wordt vormgegeven met de Children's Zone

In New York heeft de Harlem Children's Zone bewezen dat scholen in een achterstandswijk bovengemiddeld kunnen presteren als zij kiezen voor een ambitieuze aanpak voor leerlingen en hun ouders. De aanpak kenmerkt zich door scholen met een sterk en gemotiveerd docententeam, uitbreiding van de leertijd, doorgaande leerlijnen van voorschool tot hoger onderwijs, effectieve samenwerking met jeugd- en gezinsondersteuning en een intensieve betrokkenheid van ouders. Kinderen gaan al op twee- of driejarige leeftijd naar de voorschool, die verbonden is aan het reguliere basisonderwijs (de Nulgroep).

Deze ambitieuze en integrale aanpak van de Children's Zone wordt het onderscheidende concept voor Zuid, met nadruk op de zeven focuswijken. In de Children's Zone krijgen talentvolle leerlingen de mogelijkheden om hun leerprestaties te verhogen, met nadruk op de basisvakken taal en rekenen/wiskunde. In elk van de zeven focuswijken wordt een Children Zone ingericht.

In 2014 is het volgende gerealiseerd:

- Alle 70 VVE groepen in de zeven wijken worden omgezet tot een Nulgroep: 5 dagdelen per week, hoger opgeleide peuterleidsters, ouderprogramma en doorgaande leerlijn onder regime van de basisschool. Hierbij wordt gestreefd naar een opbrengstgerichte aanpak van de vroeg- en voorschoolse educatie.
- 6000 leerlingen van voldoende functionerende basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs in de zeven focuswijken krijgen 10 uur extra onderwijs per week, flexibel in te zetten in de verlengde leerdag, in het weekend of tijdens de vakanties. Daarmee krijgen deze leerlingen een 36-urige schoolweek¹.

Om toptalenten betere kansen te bieden, bundelen de onderwijsinstellingen op Zuid daarnaast hun krachten om twee topinstituten op te richten: een Technasium en een Chinasium of een internationaal gerenommeerd tweetalig lyceum dat is gericht op ondernemerschap en internationale handel. Deze scholen worden de spil van doorlopende leerlijnen vanaf basisschool tot universiteit.

Spoor 2: Aanval op de uitval, met speciale inzet op vakmanschap

Vakmanschap heeft de toekomst. Iedereen met een opleiding in de techniek of zorg en de juiste werkhouding, heeft feitelijk al een baangarantie. De belangstelling voor deze opleidingen is nu te gering om aan de toekomstige vraag te voldoen. Wij willen de jeugd laten zien dat werken in deze sectoren leuk is en veel kansen biedt. Vakmanschap moet aantrekkelijker worden, op alle niveaus.

Met het programma Aanval op Uitval zetten scholen, rijk en gemeente zich in voor afgewogen en gemotiveerde studiekeuzes, een betere doorstroom van vmbo'ers naar het mbo, zorg voor leerlingen, werk-, wijk- en vakscholen en een stringente aanpak van schoolverzuim, ook boven de 18 jaar. De ontwikkeling van de benodigde 'soft skills' maakt een integraal onderdeel uit van de opleiding. Leerlingen en hun ouders worden hierop aangesproken.

Om te bevorderen dat meer jongeren –gekwaliceerd- aan de slag gaan in de zorg en de techniek (de speerpunten van het Rotterdamse arbeidsmarktbeleid) wordt extra geïnvesteerd in een meerjarig programma loopbaanoriëntatie, met doorlopende leerlijnen van primair onderwijs naar mbo/hbo gericht op Vakmanschap. In het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs krijgt het concept vakmanschap een meer geprofileerde plek in het curriculum. De beste leerschool is de praktijk en daarom wordt extra ingezet op stages en de beroepspraktijkvorming in voortgezet onderwijs en mbo. Deze aanpak draagt ook bij aan een reductie van voortijdige uitval. Het ministerie van OCW, de gemeente en het onderwijs maken afspraken over de invulling van deze aanpak en over de te realiseren prestaties.

Ook komen er in Rotterdam 350 plekken voor de wijk scholen. Hier worden uitgevallen leerlingen weer gemotiveerd en toegerust om verder te leren of door te stromen naar werk. Financiering vindt plaats door een structurele bijdrage van € 2 miljoen per jaar van het ministerie VWS en € 1,9 miljoen van de gemeente. Daarmee realiseren we in Rotterdam 350 plaatsen, waarvan 250 op Zuid.

Inzet gemeente en partners (i.h.b. de schoolbesturen)

- Ontwikkeling en uitvoering Children's Zone: o.a. Nulgroepen en 10 uur meer leertijd in primair en voortgezet onderwijs
- Uitvoeren van een professionaliseringsprogramma voor zittende docenten
- Ontwikkeling van een beroepsprofiel voor Rotterdamse docenten
- Realiseren van huisvesting voor nieuwe docenten door corporaties
- Intensivering van ouderbetrokkenheid, opvoedingsondersteuning en taalprogramma's voor ouders
- Herschikking van de gelden op de terreinen zorg en welzijn: pilots op Zuid
- Realiseren van twee topinstituten: bijvoorbeeld Technasium of Chinasium met als belangrijke component internationale handel
- 100% verzuimaanpak op alle scholen en Leerplicht Plus met voorrang uitgevoerd op Zuid
- Ontwikkeling werk-, wijk- en vakscholen door Rotterdams Offensief
- Zuidbreed mentorprogramma voor leerlingen die vanuit thuis weinig steun ontvangen
- Ontwikkeling Leerbedrijf Stadionpark door scholen, bedrijfsleven en gemeente
- Uitvoering van het programma loopbaanoriëntatie van basisonderwijs tot en met mbo.

Inzet gemeente en Rijk

De gemeente Rotterdam en het Rijk investeren gezamenlijk een extra bedrag olopend tot € 30 miljoen per jaar voor talentontwikkeling van Rotterdamse leerlingen. Dit is bovenop de reeds bestaande inzet uit het budget Onderwijs Achterstanden Beleid (€ 37 miljoen) van het Rijk en de middelen van de gemeente (€ 36 miljoen). Van deze € 30 miljoen komt jaarlijks een bedrag olopend tot bijna € 18 miljoen beschikbaar voor de pijler Talentontwikkeling van de Kwaliteitsprong op Zuid.

1. Deze afspraken over VVE schakelklassen en zomerscholen zullen onderdeel uitmaken van het convenant tussen Rijk en G4, inclusief de systematiek van indicatoren die daarvoor nog in ontwikkeling is.

Daarnaast deelt het Rotterdamse onderwijs in de investeringen uit het Regeerakkoord op het terrein van onderwijs, zoals voortijdig schoolverlaten, prestatiebeloning, professionalisering van het onderwijspersoneel en kwaliteitsverbetering in het mbo. Het Rotterdamse aandeel uit die investeringen komt ook ten goede aan de zeven focuswijken. Het bedrag van circa € 18 miljoen voor de zeven focuswijken wordt als volgt ingezet:

		totaal	R'dam	Rijk
Groepen Nul	70 groepen	2.100	350	1.750
Extra leertijd PO/VO	10 uur/week voor 6.000 II	10.500	6.000	4.500
Wijkscholen	250 plaatsen	3.150	1.900	2.000 ²
Loopbaanoriëntatie	Zorg en Techniek	1.400	700	700
		17.900	8.950	8.950

Overige afspraken

- Het ministerie van OCW en Rotterdam overleggen over de vraag hoe Rotterdam Zuid effectief kan profiteren van de regeling experimenten prestatiebeloning voor het onderwijs. Deze experimenten zijn gericht op teambeloningen voor schoolteams die erin slagen hun onderwijsresultaten substantieel te verbeteren. Alle scholen in Rotterdam staan hiervoor open.
- De ministeries van OCW en VWS en Rotterdam zetten gezamenlijk in op een koploperpositie voor Rotterdam in de integrale aanpak van jeugdzorg en passend onderwijs.
- De ministeries van OCW en VWS ondersteunen de ontwikkeling van het concept van de Children's Zone. De ministeries van OCW en VWS onderzoeken samen met Rotterdam de ontwikkeling en vormgeving van de Children's Zone.
- Onderzoek leert dat er beperkt mogelijkheden zijn tot dwang om deel te nemen aan de voorschoolse educatie. Er zullen in het G4 convenant afspraken worden gemaakt over pilots op het gebied van dwang.
- Het ministerie van OCW en Rotterdam starten bij zes scholen op Zuid 'pilots leerwinst toegevoegde waarde'. Deze dienen om te onderzoeken hoe de toegevoegde waarde van onderwijs kan worden bepaald.
- Het ministerie van OCW en Rotterdam inventariseren de mogelijkheden om verbeteringen aan te brengen in regelgeving, administratieve last en toezicht
- Het ministerie van OCW ondersteunt via de mogelijkheid van VM2 trajecten de ontwikkeling van doorlopende leerlijnen op het terrein van zorg en techniek.
- Door het samenvoegen van twee regelingen op VSV terrein vindt een relevante vermindering van administratieve last plaats.
- Door het schorsen of stopzetten van studiefinanciering bij langdurig ongeoorloofd verzuim kan lik op stuk-beleid gevoerd worden bij de aanpak van verzuim. Rotterdam maakt gebruik van de mogelijkheden van een landelijke pilot, waarbij mbo-instellingen gefaciliteerd worden bij het uitvoeren van de huidige regelgeving.
- De intensivering uit het regeerakkoord 'kwaliteitsverbetering MBO' wordt onder andere besteed aan entreeopleidingen. Deze omvatten alle huidige niveau-1-opleidingen in het mbo. Ze kennen een intensiever onderwijsprogramma en een substantieel betere bekostiging dan de huidige assistent-opleidingen. Omdat in Rotterdam de niveau-1-opleidingen veel deelnemers tellen, zeker ook veel deelnemers uit Zuid, zullen de Rotterdamse instellingen in een betere uitgangspositie komen bij het verzorgen van de entreeopleidingen dan nu het geval is.

2. € 2 miljoen betreft structurele inzet

6. Economie & arbeidsmarkt

De ontwikkeling in de richting van een nieuwe, duurzame economie biedt een unieke kans om de van oudsher symbiotische relatie tussen de stad en de haven te herstellen en een kansrijk perspectief voor Zuid in de 21e eeuw te bieden. De midtech (industriële, maritieme en bouw-technische constructie-, installatie en onderhoudstechniek) speelt een sleutelrol in de mainport, in energiebeleid, klimaat en duurzaamheid en laat de komende jaren een sterke groei zien. Bij behoud van het wereldmarktaandeel groeit midtech de komende jaren met 50-100%. Op termijn kan dit cluster naar verwachting ca. 20.000 extra banen opleveren. Bovendien is er een forse vervangingsvraag door uitstroom van oudere werknemers. Eenzelfde tendens is zichtbaar in de medische sector: life sciences, medische technologie en zorginnovatie. De medische- en zorgbedrijven vormen qua werkgelegenheid de grootste stedelijke economische sector met ruim 60.000 banen en is met een verwachte groei van ca. 10.000 banen tot 2015 een grote banenmotor. In dit perspectief wordt de sociaal-economische opgave van Zuid gekoppeld aan de ruimtelijke opgave. De aanpak is vierledig:

1. Investeren in de topsectoren van de regio
2. Ontwikkeling van economische brandpunten gericht op techniek en zorg
3. Benutten van het arbeidspotentieel op Zuid
4. Stimuleren van ondernemerschap op Zuid

Spoor 1: Investeren in de topsectoren van de regio

De aanwezigheid van de topsectoren energie, chemie, logistiek, water en creatief op en rond Zuid en de grote potentie van Rotterdam Zuid als leverancier van arbeidspotentieel moeten onderling worden verbonden. Het nationaal programma Kwaliteitssprong Zuid kan een belangrijke bijdrage leveren aan de concretisering van het topsectorenbeleid. De verbinding tussen onderwijs, arbeidsmarkt en ondernemerschap staat hierbij centraal. Deze verbinding krijgt onder meer vorm door economische brandpunten te ontwikkelen op het terrein van zorg en techniek, door de gerichte inzet van gebiedsontwikkelingen als Stadshavens en door het opzetten van leerwerkbedrijven.

In het clean tech cluster en het medisch cluster zijn op regionale schaal krachtige allianties gesloten in de vorm van de Clean Tech Delta en de Medical Delta. Hierin hebben bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid zich langjarig verbonden aan een innovatie-agenda gericht op kennisontwikkeling, product-ontwikkeling én (internationale) vermarkting. Met Stadshavens beschikt de regio over een uniek ontwikkelgebied van 1600 ha. in de nabijheid in het stedelijke centrum, waarin deze nieuwe clusters zich kunnen vestigen en groeien. Met Rotterdam Zuid beschikt de regio over een stadsdeel met een omvangrijk arbeidspotentieel, dat kan en móet worden aangeboord om de extra baanopeningen (alsmede de vervangingsvraag) in de havenindustrie, de midtech én de zorg op m.n. het midden en lagere niveau in te vullen. De topsectoren in de regio hebben hiermee zowel de ruimtelijke als sociaal-economische condities om zich te versterken en de concurrentiepositie van de Mainport te behouden.

Spoor 2: Ontwikkeling van economische brandpunten gericht op de groeisectoren techniek en zorg

De sociaal-economische ontwikkeling van Zuid wordt optimaal gefaciliteerd door een ruimtelijke strategie, waarmee de relaties tussen de regionale bedrijvigheid en de bewoners op Zuid worden verstevigd. Door te focussen op een beperkt aantal brandpunten worden investeringen geconcentreerd en wordt de impact vergroot. Bij de vestiging van bedrijvigheid is de bereikbaarheid van essentieel belang. De economische brandpunten anticiperen op het lange termijn perspectief van het IC-station en de OV-tangentverbinding. De ontwikkellocaties liggen aan de toekomstige (metro)stations op het toekomstige tracé. De brandpunten zijn daarmee te beschouwen als aanloopinvesteringen en bieden de markt een lange termijn perspectief van forse waardestijging en rendement. Hiertoe wordt een Revolving Fund opgericht. De RDM campus, Hart van Zuid, het Stadionpark en de voormalige RET remise zijn voorbeelden van deze brandpunten. De netwerkversterkende maatregelen in het OV die we de komende periode inzetten leiden al tot een verbetering van de bereikbaarheid waardoor de economische brandpunten zich verder kunnen ontwikkelen. Zo zorgen bijvoorbeeld de investeringen in het OV over water met de juiste kwaliteit en een goede dienstregeling voor een impuls in de RDM campus.

Spoor 3. Benutten van het arbeidspotentieel op Zuid

De vraag naar gekwalificeerde arbeidskrachten staat centraal. Vooral in de sectoren zorg en techniek, omdat daar nu en op de langere termijn volop werk is te vinden, zowel op Zuid als in de regio. Uiteraard intensificeert de gemeente ook de afspraken met werkgevers in het Westland. Zeker nu alleen nog in uitzonderingsgevallen tewerkstellingsvergunningen aan arbeidsmigranten worden verstrekt voor seizoensarbeid in de land- en tuinbouw. Dit biedt baanopeningen, zeker ook voor werkzoekenden uit Rotterdam (Zuid). Op basis daarvan wordt in Rotterdam (Zuid) gekeken welke SoZaWe-klanten daarvoor in aanmerking komen. We zetten maximaal in op de match tussen onze werkzoekenden en het Westland. Op korte en lange termijn moet het arbeidspotentieel van Rotterdam Zuid geheel worden benut om te kunnen voorzien in de stijgende vraag naar gekwalificeerde arbeid. Er komt een samenwerkingsverband van bedrijfsleven, kennisinstellingen en arbeidsmarktpartijen onder de noemer **Alliantie Zuid Werkt!**, om grote groepen uitkeringsgerechtigden te trainen, te begeleiden en te laten instromen op de arbeidsmarkt. De Alliantie baseert zich op de arbeidsbehoefte van werkgevers en maakt een pakket van begeleiding & coaching (door werknemers), faciliteren van ruimte & materiaal, input bedrijfsleven in curriculum-ontwikkeling, praktijklessen. Deelname aan dit traject is niet vrijblijvend; afwijzing van het aanbod heeft gevolgen voor de uitkering. Daar tegenover staat dat bij het succesvol doorlopen van deze trajecten een baangarantie wordt geboden.

Iemand met de juiste (start)kwalificaties kan rekenen op die garantie, zonder voorbehoud van achtergrond of kleur.

Werk is de centrale motor waardoor mensen zich kunnen ontwikkelen en waardoor zij door zelf in hun inkomen te voorzien eigen verantwoordelijkheid nemen. Problematische schulden belemmeren Rotterdammers aan de samenleving deel te nemen. Er wordt ingezet op preventie, met name gericht op jongeren, vroegsignalering en samenwerking met ketenpartners (zoals maatschappelijk werk, welzijnswerk, zorgverzekeraars, woningcorporaties en het onderwijs). Sinds juli van 2011 wordt integraal gewerkt aan de aanpak van schulden. De betekent dat de Kredietbank Rotterdam verantwoordelijk is voor het beheersbaar maken van de schulden (dienstverlening) en het maatschappelijk werk voor het veranderen van het gedrag (hulpverlening), waardoor de schulden zijn ontstaan. Door de samenwerking met schuldeisers te verbeteren worden onnodige incassokosten voorkomen.

Spoor 4. Stimuleren van ondernemerschap in de wijk

Rotterdam Zuid biedt nog onvoldoende mogelijkheden voor startende en groeiende bedrijven om zich te vestigen in de wijk. In de oude stadswijken is een overaanbod aan detailhandel van beperkte kwaliteit en met beperkt investeringsvermogen. Hierdoor heeft de wijk economie veelal een armoedige uitstraling met relatief veel leegstand. Dat draagt niet bij aan de beoogde leefbaarheid van de wijken. Door meer bedrijvigheid in de wijken mogelijk te maken, vooral op het gebied van zorg en techniek, wordt de wijk levendig, de economie zichtbaar en wordt meer werkgelegenheid geschapen. Voor het stimuleren van ondernemerschap worden de ervaringen van de kanszones verder doorgezet onder de noemer Ondernemerszone.

Inzet voor het nationaal programma Kwaliteitsprong Zuid

Inzet gemeente:

- De gemeente committeert zich aan het topsectorenbeleid en werkt de concrete inzet in samenwerking met EL&I verder uit.
- Investeren in Clean Tech Delta (CTD) en Medical Delta (MD) netwerken en realiseren van projecten gericht op innovatieve business ontwikkeling
- (Gefaseerd) uitvoeren van de plannen voor VIP gebieden: Stadshavens, Hart van Zuid en Stadionpark, en ontwikkeling economische brandpunten (RET-remise, Zorgboulevard, Zuiderziekenhuis, Vakwerf Feijenoord, etc.), incl. een innovatief financieel-juridisch instrumentarium → oprichten Revolving Fund
- Versnellen van het bestaande gemeentelijk economisch ontwikkelprogramma 'economische ontwikkeling Rotterdamse gezondheidszorg' met inzet op biomedische R&D, E-health & domotica en zorginnovatie

- Opstellen en inrichten van een gemeentelijk economisch ontwikkelprogramma 'techniek' (analyse sterke deelsectoren en perspectieven, stimuleren ondernemerschap, arbeidsmarkttopgave en businesscases)
- Instellen Alliantie Zuid Werkt! (marktpartijen, Arbeidsmarktmeester, Roteb, Daad, Werkpleinen (UWV/SoZaWe), opleidingsinstituten, gemeente, convenantpartners, e.a.). Doel is om het veld van kansrijk werk, mogelijkheden voor leer-/werktrajecten en bestaande initiatieven in beeld te brengen en beperkende regelgeving te benoemen en op te lossen.
- Stimuleren van wijkwerkbedrijven als alternatieven voor reguliere re-integratie, met tegenprestatie voor WWB-gerechtigden, w.o optimale benutting ROTEB werkplaatsen.
- Beheer en onderhoud van het gemeentelijke vastgoed inzetten als werk/leer/activerings-instrument voor jongeren en werkzoekenden (businesscase BOP SKB).
- Uitbouwen van Ondernemershuis Zuid mét de betrokken partners (gemeente, banken, intermediairs, kennisinstellingen).

Inzet partners:

- Het bedrijfsleven verenigd in Stichting Ik zit op Zuid (waaronder Aafje, Argos Oil, Blauwhoed, Dura Vermeer, MNO Vervat, OVG, Rabobank, etc.) gaat actief participeren in de ontwikkeling van de economische brandpunten. Hiertoe worden vijf businesscases uitgewerkt gericht op de (her)ontwikkeling van (1) gebieden en gebouwen, (2) ontwikkeling, coalities en acquisitie van ondernemingen en (3) uitvoering van programma's.
- Participatie in de Alliantie Zuid Werkt, door bieden van baangaranties voor diegenen die de leerwerk trajecten met goed gevolg hebben doorlopen
- Ondernemers zetten zich gezamenlijk in om het ondernemersklimaat op Zuid te verbeteren via een Incentive programma.
- Kamer van Koophandel werkt mee door inzetten van hun instrumenten voor Zuid waaronder de Economische Effect Rapportage, product ZZP'er in beeld en het ondersteunen van ondernemersverenigingen.

Inzet Rijk:

- In de brief 'Krachtig naar de Top' staat het nieuwe bedrijfslevenbeleid van het Kabinet. Naast generieke maatregelen (waaronder: fiscale aftrek voor investeringen in R&D, betere toegang tot bedrijfsfinanciering voor MKB en verminderde regeldruk) richt het beleid zich op topsectoren.
- Per topsector is een actieagenda opgesteld die de komende tijd wordt uitgevoerd. Rotterdam Zuid sluit hierop aan. Het ministerie van EL&I denkt actief met de gemeente Rotterdam mee hoe de Kwaliteitssprong Zuid aansluiting krijgt bij instrumenten zoals publiek-private revolving funds, via het Innovatiefonds MKB. Andere onderwerpen zijn de human capital agenda's van de topsectoren en Ondernemerspleinen.
- Er zal in het kader van het topsectorenbeleid bestuurlijk overleg per landsdeel gevoerd worden. Er komen actieagenda's met provincies en de meest betrokken steden. Acties in de topsectoren met betrekking tot Rotterdam-Zuid kunnen in dit bestuurlijk overleg aan de orde komen.
- Het ministerie van EL&I heeft in de Stadshavens (Merwe-Vierhavens, Cool Port en Waalhaven-Oost) en in Nieuw-Reijerwaard geïnvesteerd en stimuleert daarmee de werkgelegenheid.
- De ministerie van BZK ondersteunt de economische brandpunten door het inzetten van een ontwerp-team onder coördinatie van Atelier Rijksbouwmeester.
- Het ministerie van SZW onderzoekt in overleg met de gemeente Rotterdam welke inspanning zij kan leveren in de Alliantie Zuid Werkt. Tevens wordt bezien hoe concretere afspraken kunnen worden gemaakt over toeleiding van werklozen naar banen in de Rotterdamse haven.
- Het ministerie van I&M steunt onverkort Stadshavens als prioritaire gebiedsontwikkeling.
- Het BIRK-project Rotterdam Zuid wordt aangemeld voor decentralisatie. Na decentralisatie heeft de gemeente Rotterdam de vrije beschikking over de eerder door VROM toegezegde middelen.
- Het ministerie van VWS is bereid om samen met de gemeente Rotterdam en andere partijen een verkenning uit te voeren naar een innovatieve proeftuin in de zorgsector.

7. Fysieke kwaliteitsverbetering

De fysieke opgave staat in dienst van de sociale en economische versterking van Rotterdam Zuid. Fysiek ingrijpen is nodig om te zorgen voor het juiste vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven, onder meer omdat een deel van de woningvoorraad niet toekomstbestendig is, er tekorten zijn in het OV en de buitenruimte niet aantrekkelijk is voor bewoners.

Strategie: aanpak in vier sporen

De aanpak van de fysieke kwaliteitsverbetering valt uiteen in vier sporen die nauw met elkaar samenhangen:

1. **Vervanging en verbetering van particulier bezit**
2. **Verbetering, vervanging, toevoeging en beheer van sociaal bezit**
3. **Verbeteren van de bereikbaarheid van en op Zuid**
4. **Versterken van de leefbaarheid en veiligheid**

Spoor 1 en 2: woonmilieus

De woningmarkt in de regio Rotterdam valt te betitelen als imperfect. De woningvoorraad op Zuid kenmerkt zich door lage en dalende WOZ-waarde, een lage druk op de woningmarkt, eenzijdige goedkope en kwetsbare voorraad en een overmaat aan particuliere verhuurders en verouderd particulier bezit. Op Zuid staan ongeveer 105.000 woningen. 1/3 deel hiervan is zo kwetsbaar dat deze woningen moeten worden verbeterd of vervangen om aantrekkelijke woonmilieus te kunnen creëren die de regionale woningmarkt versterken en het juiste vestigingsklimaat bieden voor de (nieuwe) bewoners van Zuid. De nieuwe woningen en woonmilieus zullen passen bij die toekomstige bewoners van Zuid. De bewoners ontwikkelen zich en de samenstelling van de bevolking zal veranderen. Met de juiste banen en het juiste vestigingsklimaat trekken we in de toekomst ook nieuwe kansrijke groepen naar Zuid. Zij werken onder andere in de zorg en in de techniek. Ze blijven zich ontwikkelen in werk en opleiding en vragen daarom ook naar andere woonmilieus dan die er nu zijn. Meer differentiatie, meer middelduur en duur, goede kwaliteit met een aantrekkelijke buitenruimte en dito voorzieningen.

De ambitie en de opgave is fors: we verbeteren of vervangen 1/3 van de woningvoorraad op Zuid in ongeveer 20 jaar (35.000 woningen waarvan ongeveer 12.000 corporatiewoningen en 23.000 particuliere woningen) en de bijbehorende buitenruimte. Hiervoor komen kwalitatief veel betere woningen terug die veel meer differentiatie in de woningvoorraad op Zuid zullen brengen. Berekeningen hebben uitgewezen dat een deel van deze investeringen onrendabel, maar wel noodzakelijk is om tot doorbraken te komen. Rotterdam werkt samen met het Rijk de businesscases verder uit. De aanpak van de woningvoorraad vergt een grote financiële impuls. Een investering die de spankracht van de gemeente en corporaties ter plaatse verre te boven gaat. De dekking van de opgave in de woningvoorraad kan daarom niet alleen uit Rotterdam komen. Bij het maken van afspraken tussen de gemeente Rotterdam en de corporaties in Rotterdam Zuid over de benodigde investeringen kan indien nodig onderbouwd een beroep worden gedaan op regionale steun. De minister van BZK is bereid indien de regionaal werkende corporaties een beroep doen op het Rijk bij een impasse bij investerings-capaciteit en besluitvorming over steun, gebruik te maken van het hem ter beschikking staande instrumentarium.

Het verbeterings- en herstructureringsproces op Zuid moet en gaat naar een kwalitatief hoger tempo. Er is bovendien meer ruimte nodig voor een meer gedifferentieerd woonmilieu. Op langere termijn is het noodzakelijk dat de buurgemeenten en Rotterdam samen de problemen oplossen in de woningmarkt. Nog steeds is er sprake van een disbalans: Rotterdam heeft een overmaat aan goedkope woningen en omliggende gemeenten hebben een sociale voorraad die kleiner is dan de omvang van de doelgroep. Daarnaast zorgt een uitgebreid en concurrerend bouwprogramma in de regiogemeenten ook nog eens voor een grote uitstroom van midden- en hoge inkomens van de stad naar de regiogemeenten.

Een interventie is daarom noodzakelijk. Er zijn bindende afspraken nodig met de regio:

- Een zeer terughoudend bouwprogramma voor de regiogemeenten waar het gaat om de (middel) dure woningen die concurreren met de Kwaliteitssprong Zuid
- Een betere regionale verdeling van de sociale voorraad.

- Afspraken over regionaal huurbeleid en woonruimteverdeling door actief te sturen op woningtoewijzing.

Het Rijk onderschrijft de noodzaak hiervan en steunt Rotterdam hierbij. Daarnaast zal Rotterdam zijn participatie in regionale ontwikkelingen waar nodig heroverwegen.

Het realiseren van nieuwe aantrekkelijke woonmilieus is een manier om sociale stijgers voor Zuid te behouden. De afgelopen jaren is meermalen geconstateerd, dat Zuid een overmaat heeft aan mensen met een lager inkomen, lagere opleiding, mindere gezondheid en minder kansen om zich voluit te ontplooiën. Maar ook, dat veel Rotterdammers op Zuid er wel degelijk in slagen om zich te ontwikkelen. Probleem is echter, dat veel van hen weer wegtrekken en opgevolgd worden door nieuwe instromers aan de onderkant. Naast het ontwikkelen van de mensen op Zuid is het daarom ook van belang om de instroom van kansarmen te beperken en die van kansrijken te vergroten.

Onderdeel van het realiseren van de nieuwe woonmilieus in het huur- en koopsegment is, dat de eenzijdige, goedkope woningvoorraad onttrokken wordt, waardoor de nieuwe instroom van lage inkomens fors beperkt wordt. Ook de afspraken met de regio zijn hierop gericht. Maar deze aanpak vergt een lange adem, zodat in de tussentijd andere maatregelen nodig zijn.

Eind 2011 is een aanpak van deze problematiek voor de 7 wijken van het nationaal programma gerealiseerd. Daarbij wordt o.m. gekeken naar uitbreiding van het aantal voor de Rotterdamwet aangewezen wijken (op dit moment zijn alleen Bloemhof, Carnisse, Hillesluis, Oud Charlois en Tarwewijk aangewezen), naar het geven van voorrang bij het toewijzen van woningen aan mensen uit bepaalde beroepsgroepen en/of een bepaalde opleiding, of het beperken van het aantal BV's per adres. Daarnaast wordt de handhaving op illegale bewoning, overbewoning en illegale arbeid geïntensiveerd, om ook via die weg de instroom te beperken.

Spoor 3: Verbeteren van de bereikbaarheid

Bereikbaarheid is een voorwaarde voor een vitaal Zuid. De Kwaliteitssprong OV op Zuid draagt met kansrijke OV-maatregelen bij om de sociaal-economische positie op korte en lange termijn te verbeteren. De combinatie van een intercitystation Stadionpark op Zuid en een volledige tangent met metrokwaliteit is het langetermijn perspectief dat Zuid de meeste ontwikkelkracht geeft. En zorgt voor de verbetering van de (boven)regionale bereikbaarheid van arbeidsplaatsen op Zuid en meer arbeidsplaatsen binnen bereik voor de inwoners van Zuid. Op korte termijn wordt definitief besloten over de aanloopinvesteringen die al snel het netwerk versterken, waaronder in het OV over water (conform het niveau van de huidige aanbesteding), Stedenbaanstation Stadionpark, fietspont Feijenoord-Kralingen en een bus Zuidplein-Stadionpark-Capelsebrug.

Spoor 4: Versterken van de leefbaarheid en veiligheid

Dit spoor bevat een combinatie aan belangrijke maatregelen. Het gaat om buitenruimte, veiligheid en de VIP gebieden. De buitenruimte wordt verbeterd, met kleine en grote initiatieven, waardoor het gebied aantrekkelijker wordt voor bewoners en bezoekers.

Rotterdam-Zuid moet veilig voor bewoners en ondernemers. Paal en perk moet worden gesteld aan criminaliteit, overlast en geweld in Rotterdam-Zuid. Overlastgevende en criminele jeugdgroepen kunnen rekenen op een stevige, gerichte aanpak. Ook intimidatie, agressie en geweld worden hard aangepakt. Lik-op-stuk en zwaarder straffen waar dat nodig is. Het huidige veiligheidsniveau is het resultaat van de inzet van een stringent integraal veiligheidsbeleid over de afgelopen 10 jaar. Er is de afgelopen jaren veel tot stand gekomen. Ondanks het succes van de veiligheidsaanpak blijven de ontwikkelingen op Rotterdam-Zuid achter. Het rapport Deetman/Mans bevestigt dat het resultaat op Zuid onvoldoende is. De veiligheidsaanpak richt zich op de leefbaarheid en veiligheid in de wijken, met speciale aandacht voor de jeugd. De veiligheidsaanpak loopt langs drie lijnen: gebiedsgerichte, fenomeengerichte en persoonsgerichte aanpak. De drie lijnen grijpen op elkaar in, zijn van invloed op elkaar en kunnen daardoor niet los van elkaar gezien worden. Uiteindelijk moet het aantal veilige wijken in Rotterdam-Zuid stijgen en moeten er minder jongeren in aanraking komen met politie en justitie. Ten slotte wordt ingezet op het positief beïnvloeden van de veiligheidsbeleving en het daarmee samenhangende gedrag van bewoners.

De VIP gebieden zijn bij de pijler economie al beschreven. Stadionpark, Zorgboulevard, Stadshavens en Hart van Zuid zijn de kansrijke gebiedsontwikkelingen die belangrijke maatschappelijke output en effecten genereren maar ook zorgen voor een fysieke verbetering van het gebied. In deze integrale gebiedsontwikkelingen worden de dwarsverbanden door de pijlers letterlijk zichtbaar.

Inzet voor het nationaal programma Kwaliteitsprong Zuid

Inzet gemeente Rotterdam

- Onderschrijven van de ambitie voor de aanpak van 35.000 woningen en de bijbehorende buitenruimte op Zuid. De gemeente organiseert het ruimtelijk proces dat daarvoor nodig is en werkt mee aan de businesscases. De gemeente zet bestaand instrumentarium in en werkt aan nieuw instrumentarium om het verbeteren en samenvoegen van particuliere woningen te stimuleren. De komende jaren heeft de gemeente hiervoor middelen opgenomen in de investeringsplanning.
- Inzet op schoon en heel.
- Met de regiogemeenten bindende afspraken maken over het bouwprogramma, de sociale voorraad en woningtoewijzing/huurbeleid.
- Strenger toezicht en handhaving op panden (leegstand, overlast, illegale bewoning), openbare ruimte en het openbaar vervoer.
- Investeren in een aantrekkelijke buitenruimte.
- Aanpassen huisvestingsverordening zodat het voor bonafide verhuurders mogelijk wordt om niet aan maximaal twee maar aan maximaal 3 individuele personen te verhuren waardoor de financiële investeringskracht van bonafide verhuurders toeneemt.
- Investeren in de VIP gebieden Stadshavens, Hart van Zuid en Stadionpark. De gemeente heeft hiervoor investeringsmiddelen opgenomen in de investeringsplanning.
- Cofinanciering aanloopinvesteringen OV.
- Aanpak jeugdoverlast en redesign van de jeugdketen.
- Het gericht toepassen in de focuswijken in Zuid van de vuistregels voor de effectieve beïnvloeding van veiligheidsbeleving.
- Essentieel is het betrekken van bewoners bij de veiligheidsaanpak, zij weten immers het beste welke problemen er spelen in hun eigen buurt. Om hier concreet invulling aan te geven zal gefaseerd in de focuswijken op Zuid 'Buurt Bestuurt' worden ingevoerd.

Inzet partners (m.n. woningbouwcorporaties)

- Onderschrijven van de ambitie voor de aanpak van 35.000 woningen en de bijbehorende buitenruimte. De corporaties werken de opgave voor hun bezit voor herstructurering en verbetering uit in businesscases, en voeren deze de ontwikkeling van de wijk en markt volgend uit.
- De corporaties voeren een terughoudend verkoopbeleid van huurwoningen door geen huurwoningen te verkopen die onvoldoende toekomstwaarde hebben. De verkoopstrategie mag niet marktverstrend werken. Hiermee wordt een inkomensgroep aangetrokken met een gemiddeld inkomen boven de huurtoeslaggrens.
- Commitment bij de particuliere voorraad door inzet van expertise, stimuleren van goed functioneren van VVE's, aanwezigheid en betrokkenheid in de wijken en aanspreekbaarheid bij initiatieven.
- De corporaties investeren in maatschappelijk vastgoed, zoals brede scholen.
- Fysiek en sociaal beheer van de wijken, sturing op gerichte woningtoewijzing en waar nodig aanpassing van het regionale woonruimteverdelingssysteem, zorgen voor dagelijks beheer en ondersteunen en versterken van net werken in de wijk.
- De Stadsregio draagt via cofinanciering van de aanloopinvesteringen in het OV bij aan de verbetering van de bereikbaarheid
- OM: op politiebureau Zuidplein is in het kader van een pilot een zogeheten 'ZSM' ingericht. Het doel van de ZSM is het realiseren van een substantiële versnelling in de afdoening van zaken.

Inzet Rijk

- Het ministerie van BZK ondersteunt bij het maken en uitvoeren van bindende afspraken met betrekking tot de regionale woningbouw, onder andere in het kader van de te ontwikkelen visie op de Zuidvleugel.
- Het ministerie van BZK onderschrijft het te realiseren woonmilieu (waaronder de aanpak van circa 35.000 woningen) en participeert in de uitwerking daarvan. Onder de voorwaarde dat Rotterdam en partners een visie op Zuid, een regionale woonvisie, businesscases en financieringsplan opstellen. Dit moet binnen een half jaar na ondertekening van dit nationaal programma zijn uitgewerkt.

Hierbij is het volgende relevant:

- o Bij het maken van afspraken tussen de gemeente Rotterdam en de corporaties in Rotterdam Zuid over de benodigde investeringen kan indien nodig onderbouwd een beroep worden gedaan op regionale steun. De minister van BZK is bereid indien de regionaal werkende corporaties een beroep doen op het Rijk bij een impasse bij investeringscapaciteit en besluitvorming over steun, gebruik te maken van het tot zijn ter beschikking staande instrumentarium.
- o Bij de herijking van het Gemeentefonds is speciale aandacht voor de kosten van de G4 in verband met het voornemen de vaste bedragen via maatstaven in het Gemeentefonds op te nemen. Bij die aanpassing wordt rekening gehouden met de grootstedelijke problematiek. Aan de hand van het resultaat wordt bezien of dit in voldoende mate tegemoet komt aan de problematiek van Rotterdam Zuid.
- De minister van BZK past waar nodig en noodzakelijk de regelgeving aan die de regionale woonruimteverdeling betreft. Dit omvat onder meer de toewijzing van de doelgroep (€33.614), de Rotterdamwet en de regionale afstemming.
- Het ministerie van BZK werkt samen met Rotterdam een aanpak uit inzake de kwalitatieve achterstanden bij particuliere eigenaren van huur- en koopwoningen. De mogelijkheden die de huidige of nieuwe regelgeving daarbij bieden worden hierbij nadrukkelijk betrokken.
- Het ministerie van I&M en de Stadsregio Rotterdam hebben vooruitlopend op structurele ingrepen rondom Herontwerp Brienoord, de Algeracorridor en de Kwaliteitssprong OV op Zuid (OV-Zuidtangent, IC-Station Stadionpark) een samenhangend pakket aanloopinvesteringen tot 2020 in beeld gebracht. Het ministerie van I&M en de Stadsregio Rotterdam maken hier, binnen het kader van Beter Benutten, afspraken over. In het BO MIRT van november 2011 worden de precieze bedragen vastgesteld.
- Het ministerie van V&J ondersteunt de gemeente Rotterdam in hun aanpak van criminele en overlastgevende jeugdgroepen. In gezamenlijkheid wordt bekeken hoe deze ondersteuning concreet invulling krijgt.
- De gemeente Rotterdam wil, in samenwerking met haar partners, het aanbod van interventies in het jeugddomein optimaliseren. De gemeente krijgt een eigen toetsingscommissie die interventies screent op hun effectiviteit aan de hand van het Kennisfundament van het WODC waarin de kennis over de werkzaamheid van interventies is samengebracht. Dit Kennisfundament is door het Nicis en de Jeugdfabriek bewerkt voor toepassing in de praktijk. Het ministerie van VenJ ondersteunt de gemeente Rotterdam bij de uitvoering van dit traject.
- Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) werkt momenteel op verzoek van het ministerie van Veiligheid en Justitie aan een innovatie project op het gebied van overlastbeleving. Daarvoor worden pilots in de praktijk uitgevoerd. In Rotterdam Zuid zal één van de projecten op het gebied van het aanpakken van de overlastbeleving plaatsvinden.

8. Aanpassing en uitbreiding regelgeving

Met de op 1 januari 2006 in werking getreden Wet Bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (beter bekend als de Rotterdamwet) werd de mogelijkheid geschapen om in door de minister aan te wijzen gebieden aan nieuwe bewoners de eis te stellen, dat zij over “inkomen uit werk” beschikken. Op dit moment zijn echter diverse leefbaarheidsproblemen in vooral specifieke wijken op Zuid onvoldoende aan te pakken met de huidige Rotterdamwet. Dit zorgt nog steeds voor een uitstroom van bewoners met een hoger inkomen en een hogere opleiding én een instroom van (nieuwe) kansarme bewoners, die daar soms op erbarmelijke wijze worden gehuisvest.

De Rotterdamwet wordt op dit moment geëvalueerd. Bij deze evaluatie kan onderzocht worden welke uitbreidingsmogelijkheden er zijn om de toepasbaarheid en effectiviteit van de Rotterdamwet te vergroten. Daarnaast zijn er nog diverse andere wetten die in Rotterdam-Zuid kunnen worden toegepast en waar naar zal worden gekeken voor een betere toepassing.

Het Rijk is bereid regels aan te passen of te vereenvoudigen waar het de realisatie van doelstellingen belemmert.

Het gaat om de volgende thema's:

- Het Rijk past waar mogelijk en noodzakelijk regelgeving aan en werkt mee aan nieuwe instrumenten om malafide pandeigenaren aan te kunnen pakken en onderzoekt de noodzaak om een bevoegdheid in de Woningwet te introduceren waarmee het bevoegd gezag pandeigenaren kan verplichten onderzoek te doen naar verborgen gebreken. Dit in het licht van de reeds bestaande zorgplicht (artikel 1a Woningwet). Daarnaast verkent het Rijk met Rotterdam (waar noodzakelijk) de mogelijkheden om op de exploitatie kamerverhuurbedrijven te sturen en het tegengaan van ongewenste (fysieke) splitsing van woningen in appartementen.
- De aanpak van schoolverzuim (bijvoorbeeld middels dwang en drang, aanvullende eisen aan het curriculum i.r.t. arbeidsmarkt en aanvullende opties om de leerprestaties van leerlingen te verhogen).
- Het mogelijk maken van meer slagkracht en doorzettingsmacht.
- Ook kan gedacht worden aan verkennend onderzoek naar de wenselijkheid van het aanpassen van regelgeving ten behoeve van bijzondere woonarrangementen.
- Daarnaast wordt verkend of het mogelijk en noodzakelijk is dat er een extra maatregel beschikbaar komt in de vorm van een nieuwe juridische entiteit op wijkniveau, waarmee bindende heffingen en investeringen in particuliere woningsector op buurtniveau mogelijk wordt (vergelijkbaar met een instrument naar voorbeeld van het de Experimenteerwet Bedrijven Investeringszone).

9. Hoe gaat het werken?

Realisatie van het nationale programma vergt een adequate uitvoeringsstrategie met een bijpassende uitvoeringsorganisatie. Deze organisatie wordt gekenmerkt door het adagium “lean and mean” en beschikt over de nodige doorzettingskracht. Juist ook in de wijken en dichtbij de uitvoering. Dat geldt eveneens voor de focus die de uitvoeringsorganisatie kenmerkt. Leereffecten van de afgelopen jaren zijn geïntegreerd. De opbouw van deze organisatie zal fasegewijs kunnen verlopen. In eerste instantie zal er sprake zijn van een programmaorganisatie “Nationaal Programma Kwaliteitssprong Zuid”.

Dit programma omvat met name de langjarige ambities en de zaken die vanaf heden in uitvoering worden gebracht. Hiervoor worden iedere 4 jaar uitvoeringsprogramma’s opgesteld. Na de ondertekening van dit programma zal de uitvoeringsorganisatie worden ingericht. De stuurgroep Kwaliteitssprong Zuid beslist in het najaar over de precieze inrichting van deze uitvoeringsorganisatie. De belangrijkste uitgangspunten voor de organisatie vindt u hieronder.

Een breed gedragen samenwerking

We werken samen. Aan het hoofd staat het partneroverleg, bestaande uit vertegenwoordigers van Rijk, (deel)gemeente en de partners (o.m. corporaties, kennisinstellingen, zorg, ondernemers) op Zuid. Alle partners, Rijk en (deel)gemeente tekenen voor het nationaal programma. Dit nationaal programma biedt de basis voor het maken van uitvoeringsprogramma’s waarin de input, verantwoordelijkheden en verplichtingen helder zijn gedefinieerd. Op deze manier maken we aan de voorkant afspraken met elkaar over ieders inzet. Het is duidelijk wat we van elkaar verwachten. Uit het partneroverleg wordt een kleine groep geformeerd, waarin de verschillende pijlers en deelnemers van het partneroverleg gelijkwaardig vertegenwoordigd zijn. Die met mandaat het aanspreekpunt is voor de dagelijkse aansturing van het programma, en de directeur in staat stelt snel met hen te kunnen schakelen.

Programmadirecteur met gezag en doorzettingskracht

Een essentiële schakel in de uitvoering van de Kwaliteitssprong Zuid is het aanstellen van een programmadirecteur. Deze directeur krijgt als taak de uitvoeringsprogramma’s op te stellen en wordt verantwoordelijk deze met gezag, mandaat en doorzettingskracht uit te voeren. Draagvlak bij de partners voor de rol en positie van de programmadirecteur is cruciaal. Een zwaargewicht is nodig om de partijen te binden, op hun verantwoordelijkheden te kunnen aanspreken, slagkracht te mobiliseren en van gebaande paden af te wijken om de doelen te realiseren. De directeur wordt ondersteund door een klein team. De directeur en zijn/haar ondersteuning zijn rechtspositioneel aangesteld bij de gemeente.

De bewoners betrokken

Het programma wordt gedragen en gestuurd door partners die zich inzetten voor Zuid. Invloed zonder eigen inspanning kan niet. Aparte aandacht daarbij is er bij alle partners voor de betrokkenheid van bewoners. Bewoners zijn immers cruciaal voor het ontwikkelen van zichzelf, hun gezin en hun buurt. Het nationaal programma betreft bewoners die zich actief inzetten voor die ontwikkeling. De invulling daarvan verschilt straks per wijk, omdat de wijken van elkaar verschillen en eigen opgaven hebben. Belangrijk is dat zowel georganiseerde als ongeorganiseerde, huidige en nieuwe bewoners hun betrokkenheid bij hun straat en wijk vorm en invulling kunnen geven.

Kritische succesvoorwaarden op een rij

Voor het slagen van het programma geldt een aantal cruciale succesvoorwaarden. Die sommen we hieronder op.

Partners tekenen voor het nationaal programma en daarmee ook voor de ambitie voor de lange termijn. De inzet van de in dit document genoemde partners moet bijdragen aan de realisatie van de gestelde ambities door een nog op te stellen uitvoeringsprogramma. Tevens biedt dit uitvoeringsprogramma voor de programmadirecteur de duidelijke afspraken om door te kunnen pakken. Partners zijn aanspreekbaar als blijkt dat de inspanningen onvoldoende helpen bij het bereiken van de geformuleerde ambities.

Beoogd wordt de uitvoering voor periodes van 4 jaar vast te leggen en daarbij concrete indicatoren, inbreng van de partners en verantwoordelijkheden/verplichtingen aan de partners toe te delen en vast te leggen.

Bij verschil van inzicht in de nakoming van de verplichtingen kan elk van de partners deze kwestie agenderen voor de stuurgroep/partneroverleg

In de formulering van het programma, en wellicht later in de een andere organisatievoor zals een werkmaatschappij, zal meerjarig een consistente en ongestoorde uitvoering van het programma worden vastgelegd, waarmee tegelijkertijd ook tegemoet wordt gekomen aan de geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van het programma

Na ondertekening van het nationaal programma staat het denken niet stil; er is bij de formulering van het programma ruimte voor dynamiek en nieuwe inzichten, die overigens weer op dezelfde wijze worden vastgelegd als de opzet van dit programma (toedeling verplichtingen en verantwoordelijkheden naar ondertekenende partijen).

In termen van procesmanagement wordt voorzien in een adequate planning, fasering en volgordelijkheid van de verschillende initiatieven in de pijlers talentontwikkeling, economie & arbeidsmarkt en fysieke kwaliteitsverbetering. De sociaal-economische ontwikkeling is leidend, fysieke ontwikkeling ondersteunt dit. Het nationaal programma kenmerkt zich door een integrale benadering.

Het gaat om een integrale meerjarige aanpak. Een projectencarrousel wordt voorkomen. Projecten worden voordat tot uitvoering wordt overgegaan getoetst op hun meerwaarde voor het programma, met name op hun potentie om een kwaliteitsimpuls, of structuurwijziging op Zuid, te realiseren ook voor langere periode.

Het programma organiseert een adequate en efficiënte monitoring zodat resultaten kunnen worden gemeten en wanneer nodig het programma kan worden bijgesteld. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat we meer vooruit kijken dan achteruit.

Er is sprake van een doorstart, met een nieuw nationaal programma, verbreding van het aantal partners, nieuwe organisatiestructuur, bemensing, procesmanagement en bevoegdheden/doorzettingskracht in een ander (economisch) klimaat. Los van de connotatie met Pact op Zuid voldoende aanleiding om deze doorstart te beleggen met een nieuwe naam: "Kwaliteitssprong Zuid".

Notitie Uitwerking van de pijlers van de Kwaliteitssprong Zuid:

Talentontwikkeling, Economie & Arbeidsmarkt en Fysieke Kwaliteitsverbetering

1: Uitwerking pijler Talentontwikkeling

Ambitie

Onze missie is dat alle jongeren op Zuid hun talenten maximaal ontwikkelen en hun ambities voor een goede plek in de Rotterdamse samenleving kunnen waarmaken. We zijn geslaagd als de jongeren op Zuid een bij hen passende opleiding met succes afronden en daarna een baan vinden met een goed carrièreperspectief.

Opgave

Alle indicatoren – Cito-scores, vsv-cijfers en jaarresultaten – laten zien dat we op Zuid te maken hebben met hardnekkige achterstanden. Om de gewenste kwaliteitssprong te maken, richten we ons in dit programma op zowel de succesvolle leerlingen, als de leerlingen die dreigen uit te vallen. De kernopgave voor talentontwikkeling is tweeledig:

- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jongeren hun talenten optimaal weten te benutten, op alle niveaus, van hoog tot laag?
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jongeren – ook degenen voor wie de startkwalificatie niet in hun bereik ligt- succesvol het vakmanschap leren dat de Rotterdamse economie nodig heeft?

Kinderen op Zuid groeien op met een aanzienlijke achterstand ten opzichte van de rest van de stad en Nederland. Binnen Zuid is die achterstand nog aanzienlijker in de zeven focuswijken: Oud-Charlois, Carnisse, Tarwewijk, Feijenoord, Afrikaanderwijk, Bloemhof en Hillesluis. We concentreren onze aanpak dan ook zo veel mogelijk in deze wijken. De sleutel om de achterstanden aan te pakken ligt voor een belangrijk deel bij het onderwijs. Onderwijs biedt een veilige en stimulerende omgeving die kinderen nodig hebben om zich te ontwikkelen en die ze thuis veelal ontberen. Het belang van deze investering is evident. Onderwijs kan het echter niet alleen. De steun van ouders en bedrijven is onontbeerlijk. Daarbij is het belangrijk rekening te houden met de kenmerken en achtergronden van de bewoners van Zuid. Investeren in integratie en participatie is en blijft belangrijk.

Doelen

Met het nationale programma is onze gezamenlijke ambitie om in 2014 en 2020 op Zuid de volgende doelen te bereiken:

- In 2020 is de ongewogen Cito-score op Zuid, inclusief de zeven focuswijken, gemiddeld minstens op het niveau van Rotterdam. Om dat te bereiken, streven we ernaar om in 2014 de Cito-score op Zuid te laten stijgen met 2,8 punten tot 531,6. Dit is dezelfde stijging als schoolbesturen en gemeente stadsbreed zijn overeengekomen in het kader van Beter Presteren.
- In 2020 gaan in Zuid naar verhouding evenveel leerlingen naar havo/vwo als in de rest van Rotterdam. Dit geldt ook voor de focuswijken. Bij extrapolatie van de huidige ontwikkeling streven er ernaar dat 37 % van de middelbare scholieren van Zuid in 2014 naar havo/vwo gaan (nu 31%).
- In 2014 is het percentage nieuwe schooluitvallers op Zuid op hetzelfde niveau of lager dan het Rotterdams gemiddelde. Dit percentage is op Zuid nu een procent hoger (7 % t.o.v. 6% in de stad). Het streven is het Rotterdams percentage jaarlijks met 10% te verminderen, waardoor het in 2014 uitkomt op 3.8 %.
- In 2020 volgt één op de vier leerlingen in het beroepsonderwijs op Zuid een opleiding in de techniek en één op de tien een opleiding in de zorg (nu respectievelijk 19% en 4%).
- In 2020 scoort het mbo op Zuid, inclusief de zeven focuswijken, even goed als gemiddeld in Rotterdam.

Wij willen in minder dan tien jaar op Zuid de leerprestaties gelijktrekken met de rest van Rotterdam. En dat terwijl Rotterdam in deze periode nog verbetert. Om succesvol te zijn, vergt de aanpak zeer hoge ambities: bij leerlingen zelf, bij hun ouders en bij de professionals. Hoe hoger de ambities des te hoger de prestaties. Het doel is om de generatie die nu opgroeit een nieuw perspectief te bieden. Dit gaat verder dan het voorkómen van problemen. Het gaat er vooral om uit de jongeren halen wat er in zit. De schoolprestaties gaan omhoog en de schooluitval wordt teruggedrongen. Hierdoor vinden meer jongeren een (goede) baan in het bedrijfsleven. Talentontwikkeling begint bij de leerling en het gezin.

Strategie

Onder talentontwikkeling werken we aan twee grote doorbraken of sporen:

1. Beter Presteren. Op Zuid wordt dit programma verder vormgegeven met het ambitieuze concept van de Children's Zone, een zone met excellent onderwijs.
2. Aanval op de uitval. Op Zuid wordt in dit programma extra ingezet op vakmanschap met doorgaande leerlijnen, vooral in de techniek en de zorg, en meer aandacht voor ondernemerschap.

Spoor 1: Beter Presteren, dat op Zuid wordt vormgegeven met de Children's Zone

We willen dat de leerprestaties van leerlingen op Zuid minstens zo hoog zijn als van leerlingen in de rest van Rotterdam. Dat is een enorme opgave, gegeven de achterstand waarmee veel kinderen beginnen. Veel leerlingen krijgen thuis weinig mee aan Nederlands en algemene ontwikkeling. We willen de achterstand in de komende tien jaar inhalen door te investeren in alle niveaus in het onderwijs: van vve tot het hoger onderwijs.

In New York heeft de Harlem Children's Zone bewezen dat dit kan. Scholen in een achterstandswijk kunnen bovengemiddeld presteren dankzij een ambitieuze aanpak voor leerlingen en hun ouders, gemotiveerde docenten en prestatiegericht management. Waar het oorspronkelijk ging om de jongste groep is de Children's Zone inmiddels uitgegroeid tot een doorgaande leerlijn voor alle jongeren. Deze ambitieuze en integrale aanpak van de Children's Zone wordt het onderscheidende concept voor Zuid, met nadruk op de zeven focuswijken. Leerlingen krijgen onderwijs van hoge kwaliteit in een omgeving die hen helpt en stimuleert om optimaal te presteren. Dat betekent een zone waarin lesgeven een hoge status heeft, niet alleen met de beste docenten, maar ook met de beste directeuren. Ieder kind krijgt de opleiding die bij hem of haar past, op alle niveaus. In dit concept worden prestaties op school nadrukkelijk verbonden met de ondersteuning die ouders aan hun kind geven en waar we hoge eisen aan gaan stellen. In de Children's Zone worden ouders daarin op verschillende manieren geholpen. De komende tien jaar bouwen we dit concept op Zuid steeds verder uit met scholen die dat willen en kunnen.

Concreet zetten we met de Children's Zone gezamenlijk in op de volgende ontwikkelingen:

- Professionele school: In de Children's Zone werkt de school opbrengstgericht, met de beste docenten voor de klas en de beste directeuren aan de leiding. Het is een school waar een docent carrière kan maken, waar het een privilege is om les op te geven. Het is een school waar docenten worden gecoacht en ook onvermijdelijk een school waar geen plaats meer is voor docenten die niet de kwaliteit kunnen bieden die de leerlingen op Zuid nodig hebben. Schoolbesturen en de gemeente maken voor het einde van 2011 afspraken over concrete maatregelen. Die betreffen ondermeer een Academische PABO voor Zuid, een traineeprogramma, prestatiebeloning voor docenten en professionalisering van werving, selectie en begeleiding/scholing van personeel in opbrengstgericht onderwijs. Dat betekent ook goede begeleiding bij de ontslagprocedure van slecht presterende docenten.
- Groep nul: In de Children's Zone krijgen alle basisscholen in de zeven focuswijken één of meerdere groepen nul voor educatie van kinderen van 2 tot 4 jaar. De voorschoolse educatie wordt hiermee uitgebreid van vier dagdelen naar vijf dagdelen en de kwaliteit van de begeleiding wordt verhoogd: tenminste één leidster op hbo-niveau per groep naast een leidster op mbo- niveau met taalbeheersing op niveau 3F). In de zeven focuswijken zetten we 70 groepen nul op, waarbij het bereik van driejarigen wordt verhoogd van 80% naar 90%.
- Extra leertijd: In de Children's Zone breiden goede scholen in po en vo met een solide aanpak hun leertijd uit met gemiddeld 10 uur per week. De extra leertijd wordt ingezet voor het versterken van de basisvaardigheden taal en rekenen /wiskunde, maar kan ook worden ingezet voor activiteiten die hier direct of indirect aan bijdragen, zoals sociale- en studievaardigheden, huiswerkbegeleiding, stages, sport en cultuur.
- Ook in het mbo wordt de leertijd uitgebreid, nog bovenop het aantal uren dat als minimum door de overheid wordt voorgeschreven. Dit geldt niet voor alle leerlingen, maar alleen voor de groep leerlingen die de potentie heeft om een diploma te halen maar als gevolg van de achterstand waarmee ze instromen, meer tijd en aandacht nodig heeft om zijn opleiding succesvol af te ronden.

De extra leertijd kan worden ingezet in de vorm van extra uren per week en /of via weekend- of vakantiescholen. De mogelijkheid om voor een beperkte groep leerlingen de

opleiding te verlengen wordt nader besproken met het rijk. De financiering hiervan wordt gezocht in de extra middelen uit het regeerakkoord voor kwaliteitsverbetering in het mbo.

- Ouderbetrokkenheid/ opvoedingsondersteuning: In de Children's Zone wordt door de scholen en de zorg/welzijnssector zwaar geïnvesteerd in de samenwerking met ouders. Vertrouwen in de school en duidelijke wederzijdse verwachtingen zijn belangrijk. Daarom investeren scholen vroegtijdig in een gelijkwaardige relatie met ouders. Scholen leggen huisbezoek af bij de ouders en halen de ouders vaker naar school om over hun kinderen te spreken. Scholen maken hun verwachtingen ten aanzien van ouders concreet en geven ook aan wat ouders van de school mogen verwachten. De wederzijdse afspraken worden op schrift gesteld en door de school, de ouders en bij voorkeur ook de leerling ondertekend. Scholen betrekken de ouders intensief in de school- en studiekeuze van hun kind en ook als hun kind spijbelt of dreigt uit te vallen. Voor ouders die wel willen, maar niet kunnen is er hulp in de vorm van ondermeer opvoedingsondersteuning, taallessen, al dan niet in combinatie met (vrijwilligers)werk, en lichte tot zware vormen van hulpverlening. Gezinnen worden op een interdisciplinaire wijze ondersteund op de gebieden school, welzijn, werk, en zorg. Voor de kleine groep ouders die geen verantwoordelijkheid neemt, ontwikkelen we drangmaatregelen en onderzoeken wij mogelijkheden van dwang.
- Goede zorg voor leerlingen en gezinnen: in de Children's Zone komt een integrale ondersteuning van leerlingen (en indien nodig hun gezinnen). Nu is de ondersteuning vaak gefragmenteerd georganiseerd en ontbreekt het aan centrale sturing. Ouders zijn eerstverantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. De stad zet in op drie lijnen: het versterken van de opvoedomgeving van een kind, het versterken van de uitvoering en een sturende rol op verantwoordelijkheden en resultaten. We werken daarbij aan een betere verbinding tussen de zorg op de school en de ondersteuning die via het CJG wordt aangeboden. De verwachting is dat deze verbeteringen kunnen samengaan met ombuigingen binnen de bestaande voorzieningen voor zorg en welzijn. We bereiden ons met bovenstaande ambities voor op de nieuwe gemeentelijke verantwoordelijkheden na de decentralisatie van de jeugdzorg en de invoering van het passend onderwijs. Op korte termijn werken we aan een 'redesign' van de zorgstructuur inclusief een centrale, gebiedsgerichte inkoop. Om de bestaande financiën te kunnen ontschotten, willen we daarnaast het aantal verantwoordelijke bestuurslagen voor zorg en welzijn terugbrengen van vier (rijk, regio, gemeente en deelgemeente) naar één (de gemeente). Wij willen dit veranderingsproces samen met het rijk inzetten. De verandering is stadbreed maar wordt op Zuid begonnen. Met het rijk spreken we af wat hiervoor nodig is.
- Toptalenten: Rotterdam-Zuid wordt voor talentvolle leerlingen aantrekkelijk omdat het topinstellingen heeft en krijgt. In de Children's Zone krijgen talentvolle leerlingen de volle ruimte om zich te ontplooien. Het herkennen en uitdagen van toptalent begint op de basisschool. Scholen trainen hun docenten daarop. Voor slimme leerlingen zijn er al Leonardo programma's. Talenten moeten ongehinderd en vlot kunnen doorstromen. De onderwijsinstellingen maken afspraken om leerlingen van de bovenbouw van havo/vwo colleges te laten volgen op het mbo, de hogescholen en de universiteit. In samenwerking met het bedrijfsleven krijgt Zuid, naast de gewone vakantiescholen, een weekendschool voor toptalenten. Zij maken daar kennis met andere 'leerstof' en kunnen netwerken opbouwen in het bedrijfsleven. De onderwijsinstellingen op Zuid bundelen hun krachten om twee topinstellingen op te richten: een technasium en een Chinasium of een internationaal gerenommeerd tweetalig lyceum dat is gericht op ondernemerschap en internationale handel. Deze scholen worden de spil in ambitieuze doorlopende leerlijnen vanaf basisscholen tot universiteit. Zuid biedt ook een topopleiding op het gebied van sport en bewegen. Naast het topsportcentrum werken onderwijsinstellingen en gemeente intensief samen om in het Stadionpark het Sport Opleidingen Centrum te bouwen. Dit is het sluitstuk van een doorlopend sportprogramma op scholen en in de wijken.

Wat gaat Rotterdam extra bieden?

- Gezamenlijke aanpak voor invoering van de professionele school in po/vo, met prioriteit voor Zuid.
- Professionaliseringsprogramma voor zittende docenten in het mbo, gericht op het vergroten van pedagogisch didactische vaardigheden in achterstandsituaties.

- Aantrekkelijke huisvesting voor docenten van buiten de regio.
- Ontwikkelen van een beroepsprofiel voor de Rotterdamse docent en een beroepsopleiding voor docenten in vmbo en mbo waarin dit profiel wordt ondersteund.
- Financiering samen met het Rijk van 70 vve groepen nul in de zeven focuswijken in 2014.
- Financiering samen met het Rijk van de verdubbeling van de gemiddelde extra leertijd (naar 10 uur per week)
- Intensieve opvoedingsondersteuning, ouderbezoeken en taalprogramma's voor ouders op Zuid.
- Twee topinstituten (mogelijk Technasium en/of Chinasium) en een weekendschool voor toptalenten op Zuid.
- Herschikken van gelden voor het gehele terrein van zorg en welzijn. Doel is te komen tot een eenvoudiger structuur, met minder coördinatiemechanismen, mede afgestemd op de behoefte van het onderwijs. We starten een aantal pilots, met voorrang voor Zuid.

Spoor 2: Aanval op de uitval, met extra inzet op Vakmanschap

Vakmanschap heeft de toekomst. Iedereen die een opleiding heeft in de techniek of zorg en die de juiste werkhouding heeft, heeft feitelijk al een baangarantie. Van belang is om dit vakmanschap aantrekkelijk te maken, op alle niveaus. Dat geldt vooral voor leerlingen van allochtone afkomst die weinig animo hebben voor zorg en techniek. Maar dat geldt ook voor herintredende volwassenen en mensen die van baan willen veranderen. Daarnaast moeten de opleidingen zodanig zijn ingericht dat leerlingen hun opleiding met succes kunnen en willen afronden. Een verbinding met de praktijk is cruciaal. Leerlingen aan school binden gaat over persoonlijke aandacht en motiveren: positief en in de vorm van leerplicht.

Binnen het programma Aanval op Uitval zetten partijen zich in voor het stimuleren van de loopbaankeuzes, een betere doorstroom van vmbo'ers naar het mbo, hulp voor leerlingen, vakscholen, de werkschool en de aanpak van het verzuim. Op Zuid komt de eerste werkschool van Rotterdam, zet de gemeente samen met scholen extra stevig in op Leerplicht Plus en komen vakantiescholen om leerlingen op een zo'n hoog mogelijk niveau in hun vervolgopleiding te laten stromen.

Op Zuid wordt vakmanschap met een aantal specifieke maatregelen gestimuleerd:

- Loopbaanoriëntatie: Op Zuid bouwen we aan een integraal en meerjarig programma loopbaanoriëntatie. Ruim een kwart van de leerlingen valt uit omdat zij een verkeerde studiekeuze hebben gemaakt. Uiteindelijk zullen minimaal 5.000 po- en vo-leerlingen op Zuid, met nadruk op de zeven focuswijken, vanaf groep 7 van de basisschool dit programma volgen. Dit programma is een co-productie van scholen, bedrijfsleven, corporaties en gemeente. De scholen op Zuid gaan tevens de ouders expliciet begeleiden in de keuze voor de vervolgopleiding van hun kind. Zij zijn cruciaal in de keuze die de leerling maakt. Praktijkervaring helpt leerlingen bij het maken van keuzes. Dat geldt ook voor leerlingen die naar het hbo willen. Daarom krijgen stages en beroepspraktijkvorming, lang en kort, en gastcolleges een prominente rol in het curriculum op Zuid.
- De wijkschool: Jongeren die wel een startkwalificatie kunnen halen, maar vaak door persoonlijke problemen (tijdelijk) zijn uitgevallen, krijgen intensieve zorg en begeleiding op de wijkschool, om ze terug te kunnen leiden naar het reguliere onderwijs. De ambitie is vier wijkscholen te realiseren op Zuid in 2014 voor in totaal 400 leerlingen (van de 700 in Rotterdam). Op dit moment zijn er in de vorm van pilots twee wijkscholen (één op Noord en één op Zuid) met in totaal 200 leerlingen. Het rijk gaat deze pilots structureel financieren met ingang van 2012. Omdat ook de gemeente 150 plaatsen financiert is er sprake van uitbreiding van de wijkschool tot 350 plekken, waarvan 250 op Zuid.
- Soft skills: Leerlingen op Zuid weten hoe ze zich moeten gedragen, komen op tijd, zijn beleefd en kunnen omgaan met autoriteit. Voortdurende aandacht hiervoor maakt deel uit van de pedagogische opdracht van de school. Niet alleen de leerlingen worden hierop aangesproken, maar ook hun ouders. Soft skills zijn onderwerp van gesprek in het contact tussen school en ouders, waarbij ouders van allochtone afkomst moeten kunnen schakelen tussen opvoednormen in de eigen cultuur en de Nederlandse. De beste leerschool is de praktijk. Daarom worden de (snuffel)stages een belangrijker onderdeel in het curriculum van het vo op Zuid. Deze stages helpen leerlingen ook in het

oriënteren op de arbeidsmarkt. Scholen op Zuid gaan - samen met uitzendbureaus- vakantie- en weekeindbaantjes in het officiële circuit promoten. In de wijkschool, waar leren in de praktijk voorop staat, is extra aandacht voor sociale vaardigheden.

Ook met het jongerenwerk en de begeleiding van jongeren door mentoren zetten we in op verbetering van de soft skills van jongeren.

- **Doorlopende leerlijnen:** doorlopende leerlijnen zijn een cruciale ontwikkeling om leerlingen vast te houden, te boeien en zo succesvol hun opleiding te laten voltooien. De doorlopende leerlijnen zijn nauw verbonden aan het bedrijfsleven op Zuid. Zij zullen zo veel mogelijk, in clusters van bedrijven en scholen, worden ontwikkeld in de economische brandpunten langs de bestaande metrolijn en de geplande Zuidtangent. Op Zuid komen op die plaatsen hoogwaardige vakscholen voor techniek en zorg.. Dat zijn vakopleidingen met doorlopende leerlijnen vmbo-mbo op één locatie die met het bedrijfsleven worden opgezet. Ze zijn hoogwaardig omdat ze opleiden met de nieuwste technieken, maar ook omdat ze zijn verbonden aan sterk innoverende bedrijven. De vakscholen sluiten aan op het hbo en overig mbo en vormen zo een geheel van doorlopende leerlijnen die als volgt worden vormgegeven:

- Zorg: Zuid krijgt de beste zorgacademie van Nederland, doordat onderwijsinstellingen en werkgevers in de zorg samen een gemeenschappelijk curriculum ontwikkelen voor alle functies in de zorg. Dit is inclusief de vakschool zorg voor leerlingen die vmbo en mbo in één keer doen. De zorgacademie is een samenstelling van diverse opleidingen van voortgezet onderwijs tot hoger onderwijs. Nieuwe doelgroepen worden via het op te richten werkleerbedrijf (zie pijler Economie en Arbeidsmarkt) toegeleid naar opleidingen in de zorg. De extra instroom is nodig om te voorzien in de verwachte groei van het aantal vacatures.

- Techniek: Op Zuid starten we naast een vakschool zorg een vakschool techniek. Ook voor de techniek neemt het onderwijs (vmbo, mbo en hbo) samen met het bedrijfsleven de verantwoordelijkheid voor de inrichting van een sterk en toekomstbestendig onderwijsaanbod op Zuid. Er komt een afgestemd onderwijsaanbod vanaf het basisonderwijs tot hbo-niveau voor alle functies in de techniek. Voor de havensector biedt het Scheepvaart- en Transport College al doorlopende leerlijnen van vmbo tot hoger onderwijs. De RDM-campus ontwikkelt zich met meerdere doorlopende leerlijnen tot een innoverend center of excellence in de onderhoudstechniek en 'clean tech'. Een ander voorbeeld is het center of excellence in elektrische voertuigen door Albeda en RotebLease.

- **Ondernemerschap:** Gekoppeld aan de vakscholen en andere opleidingen voor de zorg en techniek worden specifieke programma's voor ondernemerschap opgezet. Leerlingen uit de bovenbouw van vmbo en havo/vwo werken hierin samen met studenten uit mbo en hbo, en in samenwerking met het bedrijfsleven, aan concrete en uitdagende opdrachten, bijvoorbeeld het opstellen van ondernemersplannen.

Wat gaat Rotterdam extra bieden?

- Programma loopbaanoriëntatie, met doorlopende leerlijnen van po naar mbo/hbo gericht op Vakmanschap, specifiek voor de sectoren Techniek en Zorg
- Gezamenlijke aanpak vanuit het Rotterdams Offensief (vijf besturen van vo en mbo) voor werk-, wijk-, en vakscholen in Rotterdam en op Zuid
- Financiering samen met het Rijk van 350 plekken op de wijkschool, waarvan 250 op Zuid.
- 100% verzuimaanpak op alle scholen, en Leerplicht Plus met voorrang uitgevoerd op Zuid.
- Een zuidbreed programma voor beroepsoriëntatie (op po- en vo-scholen). Het bereik groeit de komende jaren naar 5.000 leerlingen, gefinancierd door bedrijven, corporaties en gemeente.
- Ontwikkelen van een plan van aanpak van scholen, gemeente, vrijwilligersorganisaties en bedrijven voor een zuidbreed mentorprogramma voor leerlingen die vanuit thuis weinig tot geen steun ontvangen in hun talentontwikkeling.
- Ontwikkeling Leerbedrijf Stadionpark door scholen, bedrijfsleven en gemeente.

Inzet van het Rijk en gemeente

De gemeente Rotterdam en het Rijk investeren gezamenlijk_circa € 30 mln per jaar extra voor talentontwikkeling van Rotterdamse leerlingen. Dit is bovenop de reeds bestaande inzet uit het

budget Onderwijs Achterstanden Beleid (€ 37 mln) van het Rijk en de middelen van de gemeente (€ 36 mln). Van deze € 30 mln komt jaarlijks een bedrag oplopend tot bijna € 18 mln beschikbaar voor de pijler Talentontwikkeling van de Kwaliteitssprong op Zuid.

Daarnaast deelt het Rotterdamse onderwijs deelt in de investeringen uit het Regeerakkoord op het terrein van onderwijs, zoals voortijdig schoolverlaten, prestatiebeloning, professionalisering van het onderwijspersoneel en kwaliteitsverbetering in het mbo. Het Rotterdamse aandeel uit die investeringen komt ook ten goede aan de 7 focuswijken.

Van het Rotterdamse aandeel uit de intensiveringen van het rijk voor vve/leertijd en een aanvullende bijdrage van OCW wordt € 6,9 mln ingezet voor Zuid. Daarnaast stelt VWS € 2 mln beschikbaar voor de wijksschool. Samen met een eigen inzet van de gemeente van € 8,9 mln. is een bedrag van € 17,9 mln beschikbaar voor de talentontwikkeling in de zeven focuswijken. Dit bedrag wordt als volgt ingezet.

		Totaal	R'dam	Rijk
Groepen Nul	70 groepen	2.100	350	1.750
Extra leertijd PO/VO	10 uur/week voor 6.000 II	10.500	6.000	4.500
Wijksscholen	250 plaatsen	3.150	1.900	2.000
Loopbaanoriëntatie	Zorg en Techniek	1.400	700	700
		17.900	8.950	8.950

Overige afspraken

- OCW en Rotterdam overleggen over de vraag hoe Rotterdam Zuid effectief kan profiteren van de regeling experimenten prestatiebeloning voor het onderwijs. Deze experimenten zijn gericht op teambeloningen voor schoolteams die erin slagen hun onderwijsresultaten substantieel te verbeteren. Alle scholen in Rotterdam staan hiervoor open.
- -OCW, VWS en Rotterdam zetten gezamenlijk in op een koploperpositie voor Rotterdam in de integrale aanpak van jeugdzorg en passend onderwijs.
- OCW en VWS ondersteunen de ontwikkeling van het concept van de Children's Zone. OCW en VWS onderzoeken samen met Rotterdam de ontwikkeling en vormgeving van de Children's Zone.
- Onderzoek leert dat er beperkt mogelijkheden zijn tot dwang om deel te nemen aan de voorschoolse educatie. Er zullen in het G4 convenant afspraken worden gemaakt over pilots op het gebied van dwang.
- OCW en Rotterdam starten bij zes scholen op Zuid 'pilots leerwinst toegevoegde waarde'. Deze dienen om te onderzoeken hoe de toegevoegde waarde van onderwijs kan worden bepaald.
- OCW en Rotterdam inventariseren de mogelijkheden om op de terreinen regelgeving, administratieve last en toezicht verbeteringen aan te brengen.

- OCW ondersteunt via de mogelijkheid van VM2 trajecten de ontwikkeling van doorlopende leerlijnen op het terrein van zorg en techniek.
- Door het samenvoegen van twee regelingen op VSV terrein vindt een relevante vermindering van administratieve last plaats.
- Door het schorsen of stopzetten van studiefinanciering bij langdurig ongeoorloofd verzuim kan lik op stuk-beleid gevoerd worden bij de aanpak van verzuim. Rotterdam maakt gebruik van de mogelijkheden van een landelijke pilot, waarbij mbo-instellingen gefaciliteerd worden bij het uitvoeren van de huidige regelgeving.
- De intensivering uit het regeerakkoord 'kwaliteitsverbetering MBO' wordt onder andere besteed aan entreeopleidingen. Deze omvatten alle huidige niveau-1-opleidingen in het mbo. Ze kennen een intensiever onderwijsprogramma en een substantieel betere bekostiging dan de huidige assistent-opleidingen. Omdat in Rotterdam de niveau-1-opleidingen veel deelnemers tellen, zeker ook veel deelnemers uit Zuid, zullen de Rotterdamse instellingen in een betere uitgangspositie komen bij het verzorgen van de entreeopleidingen dan nu het geval is.

Tot slot

De hier omschreven aanpak vraagt om een uitzonderlijk grote inzet van alle partijen. Partijen willen een grotere stap zetten dan ze tot nu toe hebben gedaan:

- a. Van schoolbesturen vraagt deze aanpak een duidelijke keuze voor Zuid door de beste mensen dáár in te zetten en stevige ondersteuning van directeuren in een goed personeelsbeleid. Van schooldirecteuren vraagt het ook veel, zoals het invoeren van een ander rooster met andere inzet van leerkrachten in een leerweek van 36 uur, en bijvoorbeeld een aanzienlijke tijdsinvestering in de relatie met de ouders.
- b. Van bedrijven vraagt deze aanpak het investeren in zowel doorgaande leerlijnen als in individuele jongeren (van beroepsoriëntatie tot weekendscholen voor toptalent). Een feit is dat veel leerlingen niet 'prêt-a-travailler' van school komen, maar dat zij nog verder bijgespijkerd moeten worden in kennis en werkhouding.
- c. Van welzijn- en jeugdzorgorganisaties vraagt deze aanpak dat zij meegaan in een radicale systeemdoorbraak in welzijn en de jeugdzorg. Dat vraagt om een nieuwe visie op hun rol bij de ondersteuning van leerlingen en gezinnen.
- d. Van de gemeente en het Rijk vraagt deze aanpak duidelijke keuzes en uithoudingsvermogen. Dat betekent dat zij een onevenredig groot deel van de onderwijsinvesteringen in Rotterdam voor Zuid bestemmen en dat zij de ingezette koers vasthouden. Het vraagt ook een ingrijpende wijziging van de bestaande structuren van jeugdzorg en welzijn.

We investeren de komende 20 jaar continu in op deze aanpak op Zuid. We verwachten pas na een tijd het rendement ervan. Peuters die nu naar groep nul gaan en waarin we ook daarna extra investeren, gaan pas over 14 jaar of later naar het beroepsonderwijs of hoger. Dan is het effect te merken van de investeringen die we in hen hebben gedaan.

2: Uitwerking pijler Economie en Arbeidsmarkt

Ambitie

Onze ambitie is het creëren van een nieuw economisch perspectief voor de regio en meer in het bijzonder voor Zuid. Door het verbeteren van het vestigingsklimaat voor (specifieke) bedrijvigheid. Door het bieden van ruimte voor ondernemerschap, met een focus op kansrijke sectoren. Lokaal, regionaal én nationaal. En door het benutten van het arbeidspotentieel op Zuid. Het uitzicht op werk biedt de bewoners een toekomstperspectief en is de sleutel tot doorbraken.

Opgave

De toekomstbestendigheid van de Mainport en het Haven-Industrieel Complex (HIC) is een zaak van nationaal belang. De industrie in de regio zal daartoe een grote innovatieslag moeten maken. Dit geldt in het bijzonder voor de sectoren energie, chemie, water en logistiek, etc. De innovatieagenda van de regio wordt in belangrijke mate inhoud gegeven door de Clean Tech Delta en de Medical Delta. Deze agenda sluit nauw aan bij de Havenvisie 2030 en het topsectorenbeleid van EL&I. De midtech (industriële, maritieme en bouwtechnische constructie-, installatie en onderhoudstechniek) speelt een sleutelrol in de mainport, alsook in energiebeleid, klimaat en duurzaamheid. Er wordt de komende jaren dan ook een sterke groei voorzien. Eenzelfde tendens is zichtbaar in de medische sector: life sciences, medische technologie en zorginnovatie.

Zuid beschikt – mits de opleidingen adequaat zijn – over de vereiste arbeidsmarkt om de ontwikkeling van deze kansrijke clusters, c.q. de hieruit voortvloeiende baanopeningen in het lagere en midden niveau in te vullen. De ontwikkeling in de richting van een nieuwe, duurzame economie biedt een unieke kans om de van oudsher symbiotische relatie tussen de stad en de haven te herstellen en een kansrijk perspectief voor Zuid in de 21^e eeuw te bieden.

Strategie

Het ingrijpen in de sociaal-economische structuur van Zuid en het verbeteren van de randvoorwaarden voor economische groei krijgt vorm in de economische brandpuntenstrategie. Dit zijn fysieke locaties waar de kansrijke clusters letterlijk de ruimte krijgen om te groeien. Locaties waar werken, leren en wonen worden gecombineerd. Hiertoe wordt een integraal- en lange termijn ontwikkelingsperspectief neergelegd. In dit perspectief wordt de sociaal-economische opgave van Rotterdam Zuid gekoppeld aan de ruimtelijke opgave. De aanpak is vierledig:

- 1. Investeren in de topsectoren van de regio**
- 2. Ontwikkeling van economische brandpunten gericht op techniek en zorg**
- 3. Benutten van het arbeidspotentieel op Zuid**
- 4. Stimuleren van ondernemerschap op Zuid**

Spoor 1. Investeren in de topsectoren van de regio

De aanwezigheid van de Topsectoren Energie, Chemie, Logistiek, Water en Creatief op en rond Zuid en de grote potentie van Rotterdam Zuid als leverancier van arbeidspotentieel moeten onderling worden verbonden. Het nationaal programma Kwaliteitssprong Zuid kan een belangrijke bijdrage leveren aan de concretisering van het topsectorenbeleid. De verbinding tussen onderwijs, arbeidsmarkt en ondernemerschap staat hierbij centraal. Deze verbinding krijgt onder meer vorm door economische brandpunten te ontwikkelen op het terrein van zorg en techniek, door de gerichte inzet van gebiedsontwikkelingen als Stadshavens en door het opzetten van leerwerkbedrijven.

In het clean tech cluster en het medisch cluster zijn op regionale schaal krachtige allianties gesloten in de vorm van de Clean Tech Delta en de Medical Delta. Hierin hebben bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid zich langjarig verbonden aan een innovatie-agenda gericht op kennisontwikkeling, produkt-ontwikkeling én (internationale) vermarkting. Met Stadshavens beschikt de regio over een uniek ontwikkelgebied van 1600 ha. in de nabijheid in het stedelijke centrum, waarin deze nieuwe clusters zich kunnen vestigen en groeien. Met Rotterdam Zuid beschikt de regio over een stadsdeel met een omvangrijk arbeidspotentieel, dat kan en móet worden aangeboord om de extra baanopeningen (alsmede de vervangingsvraag) in de havenindustrie, de midtech én de zorg op m.n. het midden en lagere niveau in te vullen. De topsectoren in de regio hebben hiermee zowel de ruimtelijke als sociaal-economische condities om zich te versterken en de concurrentiepositie van de Mainport te behouden.

Wat doet de gemeente?

1. *investeren in **Clean Tech Delta** en **Medical Delta** netwerken en realiseren van living labs, gericht op innovatieve business ontwikkeling. Duurzame fysieke gebiedsontwikkeling in Stadshavens als brandpunt voor clean tech.*
2. *De gemeente committeert zich aan het topsectorenbeleid en werkt de concrete inzet in samenwerking met EL&I verder uit.*

Inzet van het Rijk:

1. *In de brief 'Krachtig naar de Top' staat het nieuwe bedrijfslevenbeleid van het Kabinet. Naast generieke maatregelen (waaronder: fiscale aftrek voor investeringen in R&D, betere toegang tot bedrijfsfinanciering voor MKB en verminderde regeldruk) richt het beleid zich op topsectoren.*
2. *Per topsector is een actieagenda opgesteld die de komende tijd wordt uitgevoerd. Rotterdam Zuid sluit hierop aan. EL&I denkt actief met de gemeente Rotterdam mee hoe de Kwaliteitsprong Zuid aangehaakt wordt bij instrumenten zoals publiek-private revolving funds, via het Innovatiefonds MKB. Andere onderwerpen zijn de human capital agenda's van de topsectoren en Ondernemerspleinen.*
3. *Er zal in het kader van het topsectorenbeleid bestuurlijk overleg per landsdeel gevoerd worden. Er komen actieagenda's met provincies en de meest betrokken steden. Acties in de topsectoren met betrekking tot Rotterdam-Zuid kunnen in dit bestuurlijk overleg aan de orde komen.*

Spoor 2. Ontwikkeling van economische brandpunten gericht op de groeisectoren techniek en zorg.

De opgave is om een ruimtelijke strategie te ontwikkelen waarmee de sociaal-economische ontwikkeling optimaal wordt gefaciliteerd en verbonden. Hierdoor worden de relaties verstevigd tussen de regionale bedrijvigheid en de bewoners op Zuid. Door te focussen op een beperkt aantal brandpunten worden investeringen geconcentreerd en wordt de impact vergroot.

Complementariteit en fasering tussen de verschillende brandpunten zijn belangrijke randvoorwaarden, alsmede de inhoudelijke koppeling aan het haven-industrieel gebied, Clean Tech Delta, Medical Delta en de VIP-gebieden. Bedrijvigheid met aantoonbare meerwaarde voor (lokale) werkgelegenheid geldt nadrukkelijk als selectiecriteria. Tegelijkertijd zal vestiging van bedrijvigheid eisen stellen aan bereikbaarheid en ontsluiting van gebieden, waarbij kwaliteit en reistijd maatgevend zijn.

Bij de integrale gebiedsontwikkeling gaan publieke en private partners nieuwe duurzame samenwerkingsverbanden aan (PPS), gericht op lange termijn commitment en gezamenlijk investeren. Het zwaartepunt verschuift van 'sluitende grondexploitaties' naar 'optimaal sociaal-economisch rendement'. Hiertoe zal een Revolving Fund worden opgericht.

Bij het ontwikkelen van een ruimtelijke strategie is de bereikbaarheid van essentieel belang. De economische brandpunten anticiperen op het lange termijn perspectief van het IC-station en de OV-tangentverbinding. De ontwikkellocaties staan direct in verband met de bepaling van de toekomstige (metro)stations op het toekomstige tracé. De brandpunten zijn daarmee te beschouwen als aanloopinvesteringen en bieden de markt een lange termijn perspectief van forse waardeinstijging en rendement. Het vormt de basis voor het gericht acquireren van passende bedrijvigheid.

Wat willen we bereiken?

- Gebiedsontwikkeling met maximale sociaal-economische betekenis voor de regio en in het bijzonder de inwoners van Zuid.

Indicator

- Realisatie van 10 brandpunten voor 2025, waaronder twee leer-/werkparken voor zorg en techniek.

Wat doet de gemeente?

1. *Ontwikkelen **ruimtelijk-economische visie en strategie** voor Zuid op basis van analyse kansrijke sectoren en behoefte aan vestigingsmilieus en wensen/potentie van ondernemers. Op basis hiervan worden economische brandpunten benoemd. Reeds lopende projecten blijven onderdeel van de bestaande (VIP) programma's. Bestaande en potentiële brandpunten zijn:*
 - a. *RDM-campus: maakindustrie*
 - b. *Maashaven/Creative Factory: creatieve bedrijvigheid*

- c. voormalige RET remise Sluisjesdijk: midtech
 - d. Zorgboulevard/bedrijventerrein Hordijk
 - e. Vakwerf Feijenoord, Piekstraat: technisch vakmanschap
 - f. Zuiderziekenhuis: leerwerk locatie (initiatief arbeidsmarktmeester)
 - g. Bedrijventerreinen: Hordijk, Waalhaven Zuidzijde, Charloise Poort, Laagjes etc.
2. Het inzetten van een **innovatief financieel-juridisch instrumentarium** om de ontwikkeling van de economische brandpunten mogelijk te maken. Daarbij valt te denken aan: revolving funds, publiek-private samenwerking, incentives, freezones/regelluwe zones, community shares, ontschotten van (gemeentelijke) financieringsstromen, baangaranties, etc. Er moet een innovatief ontwikkelmodel komen met andere waardeketens, waaraan partners zich voor lange termijn committeren. Gemeenten en rijk brengen capaciteit, kennis en middelen in om dit ontwikkelmodel op te stellen.
 3. Borgen van een werkmethode voor het maximaliseren van de sociaal-economische en sociaal **maatschappelijke spin-off** van integrale gebiedsontwikkeling. De twee processtappen hierbij zijn: een MKBA opstellen en afspraken maken met de baathebbenden over nakoming ervan. Onderdeel van deze werkmethode is de 5% regeling (gericht op het optimaal vervullen van de nieuwe werkgelegenheid door bewoners van Zuid) in gemeentelijke aanbestedingen. Daarnaast gaat de gemeente de regeling verbreden naar partners (onderwijs, corporaties, convenantpartners). Organisaties die niet kunnen voldoen aan de 5% regeling worden niet uitgesloten, maar beoordeeld op hun social return prestaties (SR-prestatieladder). Als het gaat om de bedrijventerreinen is de basis hiervoor de Economische Effectrapportage die door de Kamer van Koophandel wordt uitgevoerd en betaald.
 4. (Gefaseerd) **uitvoeren van de plannen voor VIP gebieden**: Stadshavens, Hart van Zuid en Stadionpark, en het doorontwikkelen en uitvoeren van de spin-off programma's.
 5. Versnellen van het bestaande gemeentelijk economisch ontwikkelprogramma '**economische ontwikkeling Rotterdamse gezondheidszorg**' met inzet op biomedische R&D, E-health & domotica en zorginnovatie. Onderdelen hiervan zijn:
 - Onderzoek naar de potentie van 'zorglogistiek' (kortweg: containers met zorgspullen uit de haven uitpakken en waarde toevoegen).
 - Inrichten van een innovatieve proeftuin (Living Lab) op bedrijventerrein Hordijk. Living Lab is een initiatief van het regionale samenwerkingsverband Medical Delta.
 - De Zorgboulevard en bedrijventerrein Hordijk inzetten als plek voor innovatie en ondernemerschap voor de zorgbranche, door concentratie van medische en/of zorggerelateerde bedrijvigheid hier te stimuleren. Dat vertaalt zich o.a. in actieve (internationale) acquisitie van innovatieve en zorggerelateerde bedrijven.
 6. Opstellen en inrichten van een gemeentelijk economisch ontwikkelprogramma '**techniek**'. Hierin komt aan bod: analyse sterke deelsectoren en perspectieven, stimuleren ondernemerschap, arbeidsmarkttopgave en businesscases.

Wat doen de partners?

7. Het bedrijfsleven verenigd in **Ik zit op Zuid** (waaronder Aaffe, Argos Oil, Blauwhoed, Dura Vermeer, MNO Vervat, OVG, Rabo, etc.) gaat actief participeren in de ontwikkeling van de economische brandpunten. De businesscases zijn zakelijke proposities gericht op de (her)ontwikkeling van (1) gebieden en gebouwen, (2) ontwikkeling en acquisitie van ondernemingen en (3) uitvoering van programma's of op een combinatie daarvan, waarbij het terugbrengen van werk en technisch vakmanschap naar Zuid centraal staat.

Inzet van het Rijk

8. Het ministerie van I&M steunt onverkort Stadshavens als prioritaire gebiedsontwikkeling.
9. EL&I heeft in de Stadshavens (Merwe-Vierhavens, Cool Port en Waalhaven-Oost) en in Nieuw-Reijerwaard geïnvesteerd en stimuleert daarmee de werkgelegenheid.
10. De minister van Binnenlandse Zaken ondersteunt de economische brandpunten door het inzetten van een ontwerpteam onder coördinatie van Atelier Rijksbouwmeester.
11. Het BIRK-project Rotterdam Zuid wordt aangemeld voor decentralisatie. Na decentralisatie heeft de gemeente Rotterdam de vrije beschikking over de eerder door VROM toegezegde middelen.
12. Het ministerie van VWS is bereid om samen met de gemeente Rotterdam en andere partijen een verkenning uit te voeren naar een innovatieve proeftuin in de zorgsector.

Spoor 3. Benutten van het arbeidspotentieel op Zuid

De vraag naar gekwalificeerde arbeidskrachten staat centraal. Vooral in de sectoren zorg en techniek, omdat daar nu en op de langere termijn volop werk is te vinden, zowel op Zuid als in de regio. Op korte en lange termijn moet het arbeidspotentieel van Rotterdam Zuid beter worden benut om te kunnen voorzien in de stijgende vraag naar gekwalificeerde arbeid. Het arbeidspotentieel bestaat uit:

- jongeren (zie pijler talentontwikkeling)
- inactieven
- het onbenutte potentieel bij werkenden (door op- en omscholing)

Wat willen we bereiken?

- het oplossen van de personele tekorten in de zorg- en technieksector in Rotterdam;
- bieden van werk en loopbaanperspectief voor de bewoners van Rotterdam op Zuid;
- bevorderen van economische zelfstandigheid en uitstroom uit de uitkering
- het benutten van het onbenut potentieel van werkenden, vooral in de zorg en techniek
- meer bedrijven die zich ontwikkelen tot leerwerkbedrijf in de techniek en zorg

Indicator

- Toename van het aantal inwoners van Zuid dat werkt, m.n. in sectoren zorg en techniek

Alliantie Zuid Werkt

De sociale problematiek op Zuid komt tot uitdrukking in het aantal huishoudens dat werkloos is, in de bijstand zit of arbeidsongeschikt is. Landelijk gaat het om 8% van de huishoudens. In 5 van de 7 focuswijken is dat echter meer dan 20% van de huishoudens. Op 30 juni 2011 waren er in Rotterdam 34.795 bijstandsgerechtigden. Dat is meer dan 10% van het landelijke totaal.

Deze situatie heeft een nauwe relatie met aspecten die kenmerkend zijn voor Rotterdam-Zuid, zoals een zeer hoog percentage laagopgeleiden, gezondheidsindicatoren, aantal niet-westerse allochtonen en aantal goedkope huurwoningen. Deze situatie leidt voor Rotterdam tot hoge bijstandsuitgaven: een situatie waar de landelijke financieringsystematiek van de bijstand onvoldoende in voorziet.

Er is dus een immense inspanning nodig om meer mensen economisch zelfstandig te maken en de uitkeringsafhankelijkheid aanzienlijk te verminderen. Werkgevers nemen geen uitkeringsontvangers aan die onvoldoende vaardigheden hebben en al jarenlang in de uitkering zitten. Het moet voor werkgevers aantrekkelijk worden gemaakt om werklozen uit Zuid aan te nemen. Om de ca. 8.000 uitkeringsgerechtigden op Zuid in beweging te brengen is inzet vanuit diverse invalshoeken nodig, zoals scholing, begeleiding, het opdoen van werkervaring en het leren van vaardigheden. Maar bovenal moet er sprake zijn van een intrinsieke motivatie: als mensen niet willen of niet weten hoe ze hun situatie moeten aanpakken, is het nodig om daarin te investeren. Tegelijkertijd moet ook duidelijk zijn dat van mensen die een uitkering ontvangen een tegenprestatie wordt verwacht. En dat het niet nakomen van deze afspraken gevolgen heeft voor de uitkering. Een groot aantal uitkeringsgerechtigden (60 tot 70 % van het bestand) heeft een beperkte tot grote afstand tot de arbeidsmarkt. Het is uitgesloten dat deze groep zonder meer direct op een (tijdelijke) baan kan worden geplaatst. Daar is meer voor nodig, namelijk het opdoen van werkervaring en het leren van vaardigheden. Kortom, werken en leren.

Om hierin te voorzien wordt de **Alliantie Zuid Werkt!** gestart. De Alliantie heeft tot doel om grote groepen uitkeringsgerechtigden modulair te trainen, te begeleiden en voor te bereiden op instroom op de arbeidsmarkt. De alliantie baseert zich op de arbeidsvraag van werkgevers (op korte én langere termijn) en maakt daarbij gebruik van de expertise en infrastructuur van bestaande onderwijsmodules (m.n. bij de twee ROC's). Het gaat om een samenhangend pakket van begeleiding & coaching (door werknemers), faciliteren van ruimte & materiaal, input bedrijfsleven in curriculum-ontwikkeling, praktijklessen, etc. Het trainings- en opleidingsaanbod biedt ook basisvaardigheden voor een grote groep uitkeringsgerechtigden die dat niet uit zichzelf kunnen leren. Deelname hieraan is niet vrijblijvend; afwijzing van het aanbod heeft gevolgen voor de uitkering. Iemand met de juiste (start)kwalificaties kan rekenen op die garantie, zonder voorbehoud van achtergrond of kleur.

De economische brandpunten zijn de locaties waar contextrijke leerwerkomgevingen worden gevestigd. Dit zijn de landingsplaatsen waar de uitvoeringsagenda van de Alliantie gericht op

motiveren, kwalificeren en specialiseren in de praktijk worden gebracht. Hiermee ontstaat een complementair stelsel van wijkscholen, leerwerkbedrijven, leerparken en Centres of Excellence op Zuid, geheel toegerust op de bediening van de arbeidsvraag van het bedrijfsleven.

De Alliantie is een gezamenlijk initiatief van werkgevers, onderwijs, arbeidsmarktpartijen, gemeente en rijk. Maar ook andere stakeholders met een evident belang, zoals maatschappelijke partners op Zuid en verzekeraars (bijv. bijdrage van werk aan gezondheid) kunnen zich aansluiten. Uitgangspunt is dat de Alliantie rendement oplevert, zowel economisch als maatschappelijk. En substantieel bijdraagt aan de realisatie van een hogere arbeidsparticipatie en minder uitkeringsgerechtigden op Zuid en vooral in de 7 wijken.

Werk is de centrale motor waardoor mensen zich kunnen ontwikkelen en waardoor zij door zelf in hun inkomen te voorzien eigen verantwoordelijkheid nemen. Problematische schulden belemmeren Rotterdammers aan de samenleving deel te nemen. Er wordt ingezet op preventie, met name gericht op jongeren, vroegsignalering en samenwerking met ketenpartners (zoals maatschappelijk werk, welzijnswerk, zorgverzekeraars, woningcorporaties en het onderwijs). Sinds juli van 2011 wordt integraal gewerkt aan de aanpak van schulden. De betekent dat de Kredietbank Rotterdam verantwoordelijk is voor het beheersbaar maken van de schulden (dienstverlening) en het maatschappelijk werk voor het veranderen van het gedrag (hulpverlening), waardoor de schulden zijn ontstaan. Door de samenwerking met schuldeisers te verbeteren worden onder andere onnodige incassokosten voorkomen.

Wat doet de gemeente?

1. *Oprichten **Alliantie Zuid Werkt!**. Hierin worden opgenomen de mogelijkheden van marktpartijen, Arbeidsmarktmeester, Roteb, Daad, Werkpleinen (UWV/SoZaWe), opleidingsinstituten, gemeente, convenantpartners, e.a. De taskforce heeft tot taak om het veld van kansrijk werk, mogelijkheden voor leer-/werktrajecten en bestaande initiatieven in beeld te brengen en beperkende regelgeving te benoemen en op te lossen.*
2. *Arbeidsparticipatie verhogen door inzet op het stoppen of maximaal terugdringen van nieuwe instroom bijstandsgerechtigden door hen direct door te leiden naar beschikbare banen, het versneld laten uitstromen van de kansrijke huidige bijstandsgerechtigden.*
3. *Het stimuleren van wijkwerkbedrijven als **alternatieven voor reguliere re-integratie**. Wijkwerkbedrijven bieden uitkeringsgerechtigden een baangarantie voor een vastgestelde periode in ruil voor een periode waarin kandidaten met behoud van uitkering kunnen werken.*
4. *Alle WWB-gerechtigden in de 7 wijken op Zuid leveren een **tegenprestatie** voor hun uitkering.*
5. *Optimale benutting van **Roteb werktrajecten**, participatieplaatsen en werkdirectplaatsen t.b.v. de klanten uit WWB op Rotterdam Zuid.*
6. *Het beheer en onderhoud van het **gemeentelijke vastgoed** wordt ingezet als werk/leer/activerings-instrument voor jongeren en werkzoekenden (businesscase BOP SKB)*
7. *Breed pakket aan maatregelen om het aantal bijstands-gerechtigden te verminderen en weer aan het werk te krijgen. Zo geldt per 1 juli 2011 voor alle bijstandsaanvragen een zoektermijn van vier weken. Hiermee wordt vooruitgelopen op een wijziging van de WWB per 1 januari 2012.*

Wat doen de partners:

8. *Participatie in de **Alliantie Zuid Werkt***

Inzet van het Rijk

9. *Het ministerie van SZW onderzoekt in overleg met de gemeente Rotterdam welke inspanning zij kan leveren in de Alliantie Zuid Werkt. Tevens wordt bezien hoe concretere afspraken kunnen worden gemaakt over toeleiding van werklozen naar banen in de Rotterdamse haven.*

Spoor 4. Stimuleren van ondernemerschap in de wijk

Op een wat lager schaalniveau biedt Rotterdam Zuid nog weinig mogelijkheden voor startende en groeiende bedrijven om zich te vestigen in de wijk. In de oude stadswijken is een overaanbod aan detailhandel van beperkte kwaliteit en met beperkt investeringsvermogen. Hierdoor heeft de wijk economie veelal een armoedige uitstraling met relatief veel leegstand. Dat draagt niet bij aan de beoogde leefbaarheid van de wijken. Door meer bedrijvigheid in de wijken mogelijk te maken, vooral op het gebied van zorg en techniek, wordt de wijk levendig, de economie zichtbaar en wordt meer werkgelegenheid geschapen. Lokaal ondernemerschap draagt bij aan de beeldvorming over werken

en de mogelijkheden die de sectoren bieden voor de eigen ontwikkeling (leren, werken, ondernemen).

Daarom willen we vier doorbraken realiseren:

1. Professioneel ondernemerschap in de wijk
2. Ondernemers nemen meer verantwoordelijkheid voor de directe omgeving
3. Benoemen en inrichten locaties waar wonen, leren en werken in de wijk wordt gecombineerd
4. Detailhandel en wijkgerichte ondernemingen groeien in balans mee met het verbeterende leefmilieu.

Wat willen we bereiken?

- Beter benutten van de wijk als broedplaats voor (nieuw) ondernemerschap.

Indicator:

- Toename van het aantal kleine bedrijven (< 10 wp) op Zuid.
- In 2010 telt Rotterdam Zuid 4.750 bedrijven kleiner dan 10 werkzame personen.

Wat doet de gemeente?

1. *Uitbouwen van **Ondernemershuis Zuid** mét de betrokken partners (gemeente, banken, intermediairs, kennisinstellingen). Uniek publiek-privaat dienstverleningsconcept voor (startende) ondernemers, voorzien van gecombineerde baliefuncties van partners, outreaching aanpak*
2. **Aanpassen bestemmingsplannen om functiemenging** mogelijk te maken. *Het gaat om milieucategorie 1 en 2 bedrijven gecombineerd met wonen en leren. In eerste instantie gaan we op twee pilotlocaties van start, te weten Oranjeboomstraat / Piekstraatgebied. Gemeente past bestemmingsplannen aan. Eventuele belemmerende regels worden door Gemeente of Rijk opgelost.*
3. *De gemeente zet leegstaande panden in als **bedrijfsverzamelgebouw / broedplaats / icoon** (zoals Maassilo, Vakwerf Feijenoord, RET-remise, etc.). Gemeente Rotterdam maakt samen met vastgoedeigenaren, corporaties en marktpartijen een visie en strategie.*
4. **Invullen van 'stofkamlocaties'**. *Onbenutte restlocaties (gronden) in en om de wijken worden benut voor bedrijfshuisvesting.*

Wat doen de partners?

5. *Ondernemers zetten zich gezamenlijk in om het ondernemersklimaat op Zuid te verbeteren via een **Incentive programma**. Hierbij kan geleerd worden van de ervaringen met BIZ+ en kansenzones, gericht op versterken van wijk economie op Zuid en het leggen van de verbindingen met de regionale clusters (topsectoren), de ontwikkeling van de economische brandpunten en het fysieke herstructureringsprogramma. Onderwerpen die hierbinnen worden opgepakt zijn: organiseren stakeholders, promotie, buitenruimte, veiligheid, stageplekken en arbeidsplaatsen. Het programma maakt het ook mogelijk om ondernemers en stakeholders actief te betrekken bij gebiedsontwikkeling, fysieke impulsen, regelgeving, financieringsconstructies (revolving fund) en het opzetten van wijkscholen en leerwerkomgevingen.*
6. *De Kamer van Koophandel stimuleert het oprichten en verbeteren van ondernemersverenigingen.*
7. *Met het product "Zzp'er in beeld" inventariseert de Kamer van Koophandel in samenhang met de (deel)gemeente ondernemerswensen van (in eerste instantie) zzp'ers. Aan de hand van de resultaten kan ondernemerschap in de wijk beter van de grond komen.*

Inzet van het Rijk

8. *Per topsector is een actieagenda opgesteld die de komende tijd wordt uitgevoerd. Rotterdam Zuid sluit hierop aan. EL&I denkt actief met de gemeente Rotterdam mee hoe de Kwaliteitsprong Zuid aangehaakt wordt bij instrumenten zoals publiek-private revolving funds, via het Innovatiefonds MKB. Andere onderwerpen zijn de human capital agenda's van de topsectoren en **Ondernemerspleinen**.*
9. *Er zal in het kader van het topsectorenbeleid bestuurlijk overleg per landsdeel gevoerd worden. Er komen actieagenda's met provincies en de meest betrokken steden. Acties in de topsectoren met betrekking tot Rotterdam-Zuid kunnen in dit bestuurlijk overleg aan de orde komen.*

3: Uitwerking pijler fysieke kwaliteitsverbetering

Ambitie

Bewoners kunnen op Zuid een wooncarrière maken. Net zoals in andere steden in Nederland met ca. 200.000 inwoners. Daarvoor is een aantrekkelijk, veilig en bereikbaar woongebied noodzakelijk met een goede mix aan woonmilieus. Zuid is een stadsdeel waar je graag wilt wonen en (ver)blijven. Om dit mogelijk te maken is de volgende doorbraak noodzakelijk:

De inwoners van Zuid hebben de mogelijkheid om in hun eigen wijk wooncarrière te maken. Om dat te faciliteren bieden de verschillende wijken van Zuid afwisselende woonmilieus.

Opgave

Centraal staat het creëren van aantrekkelijke woonmilieus op Zuid als onderdeel van de versterking van de regionale woningmarkt. Dit vergt de komende maanden een verdere inpassing van dit programma op regionaal niveau waarbij de consequenties van deze keuze op de schaal van de regio helder in beeld worden gebracht. Voor een aantrekkelijk woonmilieu zijn tal van zaken van belang. Niet alleen goed onderhouden woningen van verschillende typen en prijs, maar ook een aantrekkelijke woonomgeving, goede voorzieningen en een goede bereikbaarheid. Ook een hoogwaardig niveau van schoon, heel en veilig is een noodzakelijke voorwaarde voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

De fysieke opgave staat in dienst van de sociale en economische versterking van Rotterdam Zuid. Dat begint bij het faciliteren van talentontwikkeling met bijvoorbeeld multifunctionele accommodaties in de wijk en bij het bieden van bedrijfsruimte voor (startende) ondernemers ter stimulering van de economie in de wijk. Corporaties zien dit nadrukkelijk als onderdeel van hun taakopvatting.

De woningmarkt in de regio Rotterdam valt te betitelen als imperfect. De woningvoorraad op Zuid kenmerkt zich door lage en dalende WOZ-waarde, een lage druk op de woningmarkt, eenzijdige goedkope en kwetsbare voorraad en een overmaat aan particuliere verhuurders en verouderd particulier bezit. Op Zuid staan ongeveer 105.000 woningen. 1/3 deel hiervan is zo kwetsbaar dat deze woningen moeten worden verbeterd of vervangen om aantrekkelijke woonmilieus te kunnen creëren die de regionale woningmarkt versterken en het juiste vestigingsklimaat bieden voor de (nieuwe) bewoners van Zuid. De nieuwe woningen en woonmilieus zullen passen bij die toekomstige bewoners van Zuid. De bewoners ontwikkelen zich en de samenstelling van de bevolking zal veranderen. Met de juiste banen en het juiste vestigingsklimaat trekken we in de toekomst ook nieuwe kansrijke groepen naar Zuid. Zij werken onder andere in de zorg en in de techniek. Ze blijven zich ontwikkelen in werk en opleiding en vragen daarom ook naar andere woonmilieus dan die er nu zijn. Meer differentiatie, meer middelduur en duur, goede kwaliteit met een aantrekkelijke buitenruimte en dito voorzieningen.

De ambitie en de opgave is fors: we verbeteren of vervangen 1/3 van de woningvoorraad op Zuid in ongeveer 20 jaar (35.000 woningen waarvan ongeveer 12.000 corporatiewoningen en 23.000 particuliere woningen) en de bijbehorende buitenruimte. Hiervoor komen kwalitatief veel betere woningen terug die veel meer differentiatie in de woningvoorraad op Zuid zullen brengen. Berekeningen hebben uitgewezen dat een deel van deze investeringen onrendabel, maar wel noodzakelijk is om tot doorbraken te komen. Rotterdam werkt samen met het Rijk de businesscases verder uit. De aanpak van de woningvoorraad vergt een grote financiële impuls. Een investering die de spankracht van de gemeente en corporaties ter plaatse verre te boven gaat. De dekking van de opgave in de woningvoorraad kan daarom niet alleen uit Rotterdam komen. Bij het maken van afspraken tussen de gemeente Rotterdam en de corporaties in Rotterdam Zuid over de benodigde investeringen kan indien nodig onderbouwd een beroep worden gedaan op regionale steun. De minister van BZK is bereid indien de regionaal werkende corporaties een beroep doen op het Rijk bij een impasse bij investerings-capaciteit en besluitvorming over steun, gebruik te maken van het hem ter beschikking staande instrumentarium.

Het verbeterings- en herstructureringsproces op Zuid moet en gaat naar een kwalitatief hoger tempo. Er is bovendien meer ruimte nodig voor een meer gedifferentieerd woonmilieu. Op langere termijn is het noodzakelijk dat de buurgemeenten en Rotterdam samen de problemen oplossen in de

woningmarkt Nog steeds is er sprake van een disbalans: Rotterdam heeft een overmaat aan goedkope woningen en omliggende gemeenten hebben een sociale voorraad die kleiner is dan de omvang van de doelgroep. Daarnaast zorgt een uitgebreid en concurrerend bouwprogramma in de regiogemeenten ook nog eens voor een grote uitstroom van midden- en hoge inkomens van de stad naar de regiogemeenten.

Een interventie is daarom noodzakelijk. Er zijn bindende afspraken nodig met de regio:

- Een zeer terughoudend bouwprogramma voor de regiogemeenten waar het gaat om de (middel)dure woningen die concurreren met de Kwaliteitssprong Zuid
- Een betere regionale verdeling van de sociale voorraad.
- Afspraken over regionaal huurbeleid en woonruimteverdeling door actief te sturen op woningtoewijzing.

Het Rijk onderschrijft de noodzaak hiervan en steunt Rotterdam hierbij. Daarnaast zal Rotterdam zijn participatie in regionale ontwikkelingen waar nodig heroverwegen.

Het realiseren van nieuwe aantrekkelijke woonmilieus is een manier om sociale stijgers voor Zuid te behouden. De afgelopen jaren is meermalen geconstateerd, dat Zuid een overmaat heeft aan mensen met een lager inkomen, lagere opleiding, mindere gezondheid en minder kansen om zich voluit te ontplooiën. Maar ook, dat veel Rotterdammers op Zuid er wel degelijk in slagen om zich te ontwikkelen. Probleem is echter, dat veel van hen weer wegtrekken en opgevolgd worden door nieuwe instromers aan de onderkant. Naast het ontwikkelen van de mensen op Zuid is het daarom ook van belang om de instroom van kansarmen te beperken en die van kansrijken te vergroten. Onderdeel van het realiseren van de nieuwe woonmilieus in het huur- en koopsegment is, dat de eenzijdige, goedkope woningvoorraad onttrokken wordt, waardoor de nieuwe instroom van lage inkomens fors beperkt wordt. Ook de afspraken met de regio zijn hierop gericht. Maar deze aanpak vergt een lange adem, zodat in de tussentijd andere maatregelen nodig zijn.

Eind 2011 is een aanpak van deze problematiek rond de instroom voor de 7 wijken van het nationaal programma gerealiseerd. Daarbij wordt o.m. gekeken naar uitbreiding van het aantal voor de Rotterdamwet aangewezen wijken (op dit moment zijn alleen Bloemhof, Carnisse, Hillesluis, Oud Charlois en Tarwewijk aangewezen), naar aanpassingen in de wet over het geven van voorrang bij het toewijzen van woningen aan mensen met werk op Zuid of met een bepaalde opleiding, uitbreiding van de wet met een mogelijke opleidingstoets of het beperken van het aantal BV's per adres. Daarnaast wordt de handhaving op illegale bewoning, overbewoning en illegale arbeid geïntensiveerd, om ook via die weg de instroom te beperken.

De huidige OV-bereikbaarheid van Zuid is onvoldoende waardoor er te weinig arbeidsplaatsen bereikbaar zijn voor bewoners van Zuid en bedrijven in de Rotterdamse regio veel potentiële werknemers missen. Deze relatieve onbereikbaarheid maakt Zuid op dit moment geen gunstige vestigingslocatie voor bedrijven en nieuwe bewoners en vermindert de kansen op de arbeidsmarkt voor de huidige inwoners. Een nieuwe OV-lijn ('Zuidtangent') kan de VIP's, de economische brandpunten (zie pijler economie) en de aantrekkelijke woonmilieus aantakken aan het intercitynetwerk.

Een verbetering van de buitenruimte en de veiligheid is een noodzakelijke basisvoorwaarde voor een goed leefmilieu. De transformatie van de wijken heeft ook een belangrijke samenhang met de grote gebiedsontwikkelingen in het gebied, de VIP's: Stadionpark, Stadshavens, Zorgboulevard en Hart van Zuid. De grote gebiedsontwikkelingen hebben belangrijke sociale en economische effecten, maar betekenen ook een fysieke verbetering van het gebied.

De Kwaliteitssprong richt zich op heel Zuid. De focus bij de fysieke aanpak van de woningvoorraad richt zich primair op de zeven oude stadswijken, omdat de fysieke opgave daar het grootste is. Oud Charlois, Carnisse en de Tarwewijk met overwegend particulier woningbezit en Feijenoord, Afrikaanderwijk, Bloemhof en Hillesluis, waar het grootste deel van de woningvoorraad eigendom is van de woningcorporaties. Zonder versterking van de leefmilieus in de oude stadswijken zal de ambitie om van Rotterdam Zuid een aantrekkelijk woongebied te maken zeer moeilijk te verwezenlijken zijn. Dit gebied remt de ontwikkeling van de omliggende wijken. In de omliggende wijken als Zuidwijk, Pendrecht en Lombardijen, gaan corporaties door met ingezette ontwikkeling voor de verdere verbetering van de woonmilieus en dragen op die manier bij aan de Kwaliteitssprong van het gehele gebied. Om die reden hebben de meeste maatregelen de scope van geheel Zuid.

Strategie: aanpak in vier sporen

Om de wijken aantrekkelijk te maken voor sociale stijgers moeten met name deze 7 wijken getransformeerd worden naar aantrekkelijke woonmilieus. De aanpak van de fysieke kwaliteitsverbetering valt uiteen in vier sporen die nauw met elkaar samenhangen:

1. Vervanging en verbetering van particulier bezit
2. Verbetering, vervanging, toevoeging en beheer van sociaal bezit
3. Verbeteren bereikbaarheid Zuid
4. Versterken van de leefbaarheid

Voor de aanpak van de kwetsbare woningvoorraad op Zuid is de eigendomssituatie van groot belang. Daarom maken we een onderscheid tussen sociaal bezit van de woningbouwcorporaties en het particulier bezit. Onder de particuliere woningvoorraad vallen ook de woningen die door corporaties onder bijzondere eigendomsvoorwaarden zijn verkocht. Deze woningen worden bij verkoop door de particuliere eigenaar weer door de woningcorporatie teruggekocht en vormen daarmee een tussenvorm tussen sociaal en particulier bezit. Zo heeft Woonbron 575 woningen in Oud Charlois en Carnisse onder de koopgarantconstructie verkocht. Hiermee is deze corporatie stevig verankerd in deze wijken en kan daarmee een goede rol spelen in het versterken van de leefbaarheid in deze wijken met overwegend particulier woningbezit. Bij de verbetering van de kwetsbare woningvoorraad onderscheiden wij wijken met potentie waar de nadruk ligt op verbetering en beheer, en buurten met vrijwel alleen woningen zonder toekomstwaarde waar een grote vervangingsopgave ligt. Voor de zeven oude stadswijken is met een groot aantal betrokken partijen een kaart gemaakt waarop een lange termijn perspectief wordt gegeven van de ruimtelijke ontwikkeling van deze wijken. De kleuren op de kaart schetsen een hoofdrichting van een ontwikkeling die zijn uitwerking vindt in het gebiedsgerichte beleid. Uiteindelijk gaat het om uitvoering van plannen op blokniveau.

Spoor 1: Vervanging en verbetering van het particulier bezit

De grote concentratie van kleine gestapelde slecht onderhouden woningen met een slechte beheerstructuur (veel gesplitst VvE bezit met niet functionerende verenigingen) en weinig toekomstwaarde, maakt dat de leefbaarheid in deze wijken ernstig onder druk staat. Deetman en Mans hebben aangegeven, dat het noodzakelijk is om in te grijpen in delen van deze woningvoorraad. De particuliere woningvoorraad valt uiteen in een deel dat zal moeten worden vervangen en een deel dat met een goed beheer- en verbeterbeleid kan worden gehandhaafd.

Ongeveer 23.000 van de 35.000 aan te pakken kwetsbare woningen zijn in particulier eigendom.

1a: Aanpak particulier bezit met weinig toekomstwaarde

In de wijken met hoofdzakelijk particulier bezit liggen enkele buurten met weinig toekomstwaarde. Hier is grootschalig ingrijpen op termijn noodzakelijk. Er is gezocht naar ingrepen die een doorbraak op de woningmarkt teweeg brengen maar ook realistisch en haalbaar te maken zijn. Sloop/nieuwbouw of zeer grondige renovatie op grote schaal is nodig. In de particuliere voorraad gaat het dan al snel over 8.000 woningen. Om deze herstructurering uit te voeren is een forse financiële impuls nodig. Gezien de omvang van deze voorraad is een faseringsvoorstel ontwikkeld vanuit de wetenschap dat je niet overal tegelijk kunt beginnen en wat de markt kan absorberen.

Wie doet wat?

Gemeente: *Inzet op schoon heel en veilig, sterk handhavingsbeleid gericht op tegen gaan verkrijgen onrechtmatige winsten (handhaving huurprijzenwet), aanscherping leegstandsbeleid, beleid gericht op organisatie ruimtelijk proces.*

Corporaties: *Bieden expertise en zijn in te schakelen voor beheer van particulier bezit. Zeer terughoudend verkoopbeleid. Afstemming verkopen onder Koopgarant door Woonbron op gezamenlijke transformatieopgave Carnisse Zuid. Visieontwikkeling voor de wijken. Opdrachtgever nieuwe woonmilieus.*

Inzet van het Rijk voor de fysieke pijler is gebundeld aan het eind van dit hoofdstuk opgenomen.

1b: Aanpak kansrijke particuliere voorraad

De meer kansrijke delen van de particuliere voorraad hebben nog voldoende toekomstwaarde en kunnen door de eigenaren zelf worden verbeterd. De gemeente probeert dit door productinnovatie en flexibele financieringsarrangementen zo veel mogelijk te stimuleren. De verbeteropgave in het particuliere bezit is eveneens groot. Er moet gedacht worden aan ongeveer 15.000 woningen.

Bepaalde wijken zijn in potentie geschikte gezinswijken. Doordat de woningvoorraad er wordt gekenmerkt door vooral kleine woningen worden gezinnen echter gedwongen uit deze wijken te vertrekken. Daarom willen we hier vooral inzetten op het samenvoegen van woningen, waar deze bestaande woningen zich ook voor lenen.

Door introductie van de 'verbetermakelaar' wil de gemeente initiatieven vanuit de markt zo goed mogelijk begeleiden. Hierdoor worden particuliere investeringen in deze stadswijken aangemoedigd. Door het flexibiliseren van het subsidie- en financieringsbeleid met een voorkeur voor financieren in plaats van subsidiëren proberen we enerzijds investeringen door de eigenaren uit te lokken terwijl we anderzijds de eigenaren toch zo veel mogelijk zelf voor het onderhoud aan hun woning laten betalen.

Wie doet wat?

Gemeente: *Inzet op schoon heel en veilig, maken aantrekkelijke buitenruimte, stimuleren verbetering van de particuliere voorraad, stimuleren samenvoegen woningen, productinnovatie (flexibele financieringsarrangementen, versterking beheerstructuur door VvE 010, introductie verbetermakelaar) en organisatie ruimtelijk proces.*

Corporaties: *Commitment bij aanpak particuliere verbeteringsprojecten door aanwezigheid en betrokkenheid in de wijk en aanspreekbaarheid in het geval van zinvolle initiatieven. Investeren in maatschappelijk vastgoed (bijvoorbeeld herontwikkeling Nieuwe Nachtegaal door Woonbron). Corporaties voeren een terughoudend verkoopbeleid van huurwoningen in dit gebied door geen huurwoningen te verkopen die onvoldoende toekomstwaarde hebben. Onvoldoende toekomstwaarde houdt voor ons in dat woningen binnen 15 jaar een herstructureringsopgave kennen, of dat er sprake is van achterstallig onderhoud of slechte energetische prestaties (e,f, en g labels). De verkoopstrategie mag niet marktverstrend werken. Corporaties trekken bij de verkoop van huurwoningen een inkomensgroep aan met een gemiddeld inkomen boven de huurtoeslaggrens. Ze stimuleren het goed functioneren van VvE's. Beheer van aan te kopen bezit. Rol spelen in netwerk in de wijk en dagelijks beheer. Betrokkenheid bij het nadenken over de toekomst van de wijk. Opdrachtgever nieuwe woonmilieus*

Inzet van het Rijk voor de fysieke pijler is gebundeld aan het eind van dit hoofdstuk opgenomen.

Spoor 2: Verbetering , vervanging, toevoeging en beheer van het sociaal bezit

Corporaties zetten structureel in op fysiek en sociaal beheer in de wijk. In alle de vier wijken waar de woningvoorraad overwegend corporatiebezit is, zijn blokken door veroudering aan verbetering en vervanging toe. In enkele wijken zijn er mogelijkheden om woningen toe te voegen. Dit biedt een kans om versneld aantrekkelijke woonmilieus te realiseren.

Ongeveer 12.000 woningen van de 35.000 aan te pakken kwetsbare woningen betreffen corporatiebezit.

2a: Fysiek en sociaal beheer

In de wijken met overwegend corporatie bezit waarborgen corporaties duurzame inzet op fysiek en sociaal beheer. De betaalbare voorraad in deze wijken voorziet in de huisvesting van veel mensen met een smalle beurs en heeft daarmee een belangrijke functie. Wel bestaat hier tegen de achtergrond van de grote omvang van de goedkope voorraad en de hierboven beschreven behoefte aan transformatie naar meer gevarieerde en aantrekkelijke woonmilieus.

De sociale stijging op Zuid zal geleidelijk verlopen. Om de sociale stijgers op Zuid te behouden, is het gewenst om aan deze doelgroep een aanbod te kunnen doen uit de beschikbare voorraad. Die voorraad is voornamelijk sociaal. Door de Europese regelgeving zijn corporaties echter verplicht minimaal 90 procent van de vrijkomende woningen aan inkomens tot € 33.000 toe te wijzen. Om de sociale stijging op Zuid fysiek te kunnen faciliteren, is het gewenst om Zuid tijdelijk te onttrekken aan de Europese regelgeving inzake staatssteun, zowel voor het toewijzen van woningen als voor het DAEB mogen realiseren van middeldure huurwoningen, starterskoopwoningen en bedrijfsruimte voor (startende) ondernemers. Daarbij hoort ook het tijdelijk onttrekken van Zuid aan het woonruimteverdelingssysteem om mensen die een zinvolle bijdrage aan Zuid leveren, met voorrang te kunnen huisvesten op Zuid; anders dan alleen de restrictieve kant van de Rotterdamwet benadrukken we hiermee juist de positieve verleiding, gericht op het aantrekken van diegenen die bereid zijn een positieve bijdrage te leveren aan de samenleving op Zuid. Dat kan bijvoorbeeld gaan om mensen die werk krijgen of hebben op Zuid en/of mensen die anderszins een maatschappelijke bijdrage aan Zuid leveren.

Corporaties voeren een terughoudend verkoopbeleid van huurwoningen in dit gebied door geen huurwoningen te verkopen die onvoldoende toekomstwaarde hebben. Onvoldoende toekomstwaarde houdt voor ons in dat woningen binnen 15 jaar een herstructureringsopgave kennen, of dat er sprake is van achterstallig onderhoud of slechte energetische prestaties (e,f,en g labels). De verkoopstrategie mag niet marktverstrend werken. Corporaties trekken bij de verkoop van huurwoningen een inkomensgroep aan met een gemiddeld inkomen boven de huurtoeslaggrens. Bij het bieden van een wooncarrière op Zuid hoort ook het faciliteren van mensen aan het begin van de woonladder voor wie zelfstandig wonen niet zonder ondersteuning direct haalbaar is. Het kunnen bieden van woonarrangementen aan bijvoorbeeld jongeren op Zuid om uitval te voorkomen. Door het structureel kunnen bieden van woonvormen met begeleiding, wordt de kans op vroegtijdig schoolverlaten verminderd.

Vanuit beheersoogpunt zijn concentraties in bezit wenselijk. Uitruil van bezit tussen corporaties moet mogelijk zijn zonder overdrachtsbelasting.

Wie doet wat?

- Gemeente:** *Inzet op schoon heel en veilig, maken aantrekkelijke buitenruimte, stimuleren verbetering van de particuliere voorraad en organisatie ruimtelijk proces. Stevige inzet op professioneel beheer en regelvrije ruimte pleinenaanpak in de oude stadswijken op Zuid. Aanpassing Huisvestingsverordening, zodat het voor bonafide verhuurders mogelijk wordt om niet aan maximaal twee maar aan maximaal drie individuele personen te verhuren, waardoor de financiële investeringskracht van bonafide verhuurders toeneemt.*
- Corporaties:** *Fysiek en sociaal beheer van wijken, sturing op gerichte woningtoewijzing en waar nodig aanpassing van het regionale woonruimteverdelingssysteem, zorgen voor dagelijks beheer en ondersteunen en versterken netwerken in de wijk, zorgvuldig en terughoudend verkoopbeleid.*

Inzet van het Rijk voor de fysieke pijler is gebundeld aan het eind van dit hoofdstuk opgenomen.

2b: Verbetering, vervanging en toevoeging

Delen van corporatiebezit zijn toe aan transformatie. Voor de wijken Afrikaanderwijk, Feijenoord, Bloemhof en Hillesluis is de komende 10 jaar de onderstaande inzet nodig.

Afrikaanderwijk

Op dit moment is de aanpak van de Afrikaanderwijk het meest concreet uitgewerkt en deels (Parkstad) ook al in uitvoering. De businesscase van woningcorporatie Vestia omvat in de Afrikaanderwijk/Parkstad/noordrand Bloemhof voor de komende acht jaar een heel palet aan fysieke investeringen op alle drie de pijlers Talentontwikkeling, Economie en Wonen/leefomgeving:

Bij talentontwikkeling gaat het om de ontwikkeling van vijf MFA's: de Kindercampus Bloemhof, de MFA Wienslag (VMBO), de nieuwe Havo/VWO Parkstad, de MFA Zwembad/sporthal/BSO in Parkstad en de Brede School Brabantse Huisjes, totaal een toevoeging c.q. vervanging van 46.000 m² onderwijsruimte. Hiermee is een investering gemoeid van 134 miljoen euro, waarvan ruim 4 miljoen euro onrendabel.

Bij economie richt Vestia zich vooral op de revitalisering van de winkelstraat Pretoriaaan, de centrale entree naar de wijk die nu geen florissante uitstraling heeft. Vestia bezit ongeveer driekwart van de winkelpanden en probeert het vierde kwart aan te kopen, om zodoende eenheid te kunnen bereiken in gevelaanzicht, branchering en uitstraling. Het gaat in totaal om 26 aan te kopen winkelpanden en 54 daarboven gelegen woningen, waarvan er op dit moment al 15 winkelpanden en 26 woningen zijn verworven. Na verwerving vindt grondige renovatie plaats om de panden in monumentale staat terug te brengen. Met deze transformatie is een totale investering gemoeid van 11,5 miljoen euro, waarvan 2,6 miljoen onrendabel.

Bij wonen gaat het deels om sloop/nieuwbouw en deels om uitbreiding op het voormalige spoorrangeerterrein Parkstad. Samen omvatten de plannen de sloop van 430 sociale huurwoningen (locaties Bloemfontein en Leeuwenkuil) en de bouw van 1179 nieuwe woningen (328 sociale huurwoningen, 132 dure huurwoningen en 719 koopwoningen). De totale investering bedraagt 361 miljoen euro, waarvan 30,3 miljoen onrendabel.

De totale businesscase van Vestia laat een negatief resultaat zien van ruim 37 miljoen euro. Bij het beoordelen van de haalbaarheid van dergelijke transformaties gaat het niet alleen om de vraag of de betreffende corporatie in staat is om de tekorten te kunnen dragen (als gevolg van recente overheidsmaatregelen zijn de mogelijkheden voor corporaties niet groter geworden). Het draait ook om de vraag in welke mate de markt in staat is de nieuwe woningen af te nemen. De ervaring leert dat de afzet vooral gevonden moet worden bij de bewoners van de betreffende wijken zelf, omdat er maar weinig marktvraag is van bewoners die van elders afkomstig zijn. Het afzetten van 700 koopwoningen tussen nu en 2018 acht Vestia haalbaar, maar een verdere versnelling van de transformatie is alleen mogelijk als de sociaal-economische transformatie eerst tot meer koopkrachtgroei in de wijk leidt.

In de periode 2020-2030 zal in deze wijk een vervolgaanpak van vergelijkbare omvang nodig zijn. Daar zijn op dit moment nog geen uitgewerkte plannen voor, omdat de haalbaarheid daarvan deels afhangt van het succes van de sociaal-economische transformatie. Naarmate de koopkracht van de zittende bewoners zich positiever ontwikkelt, zal Vestia beter in staat zijn om vernieuwde woonproducten af te zetten.

Feijenoord

De wijk Feijenoord (2.900 woningen, waarvan 2.800 in bezit van Woonstad Rotterdam) kent een eenzijdige woningvoorraad met vooral kleine verouderde en incurante portiek- en etagewoningen. Hier ligt voor de komende 10 jaar een transformatieopgave van 500 woningen. Feijenoord is als locatie in potentie kansrijk vanwege de ligging aan de Maas. Op termijn kan de ontwikkeling van de Kop van Feijenoord ("Port Feijenoord") met een aantrekkelijk woonmilieu en een meer gedifferentieerd woningaanbod leiden tot waardecreatie voor de gehele wijk. Het begint daarbij met de sociale aanpak (sociale cohesie, armoedebestrijding, talentontwikkeling), gevolgd door de economische pijler, onder meer door stevige inzet op versterking van de wijk economie aan de Oranjeboomstraat en door doorontwikkeling van het concept Vakwerf Feijenoord met behulp van een regelvrije ruimte. Daardoor kunnen ondernemers en ontwikkelaars worden aangetrokken die bereid zijn te investeren in Feijenoord. Deze twee stappen zijn voorwaardelijk voor de omvangrijke en langdurige herstructureringsopgave op het gebied van wonen waar Feijenoord voor staat.

Bloemhof en Hillesluis

Bloemhof is een dichtbevolkte wijk met kleine grondgebonden woningen. De wijk heeft alleen een woonfunctie, kent een beperkte wijk economie en kampt met grote druk op de openbare ruimte (weinig licht, lucht en ruimte). Hillesluis kent voornamelijk kleine portiekwoningen en kampt eveneens met een grote druk op de openbare ruimte. Dominant probleem in beide wijken is de sociaal-economische achterstand van de bewoners. Ook in Bloemhof (midden en zuid) en Hillesluis heeft Woonstad Rotterdam het meeste bezit. Zij staat hier voor een herstructureringsopgave van ca. 500 woningen in de komende 10 jaar.

Randvoorwaarde voor het realiseren van een aantrekkelijk woonmilieu is hier een massieve verbetering van de openbare ruimte en het realiseren van een hoogwaardig woonklimaat. In Hillesluis is blijvend professioneel beheer van de pleinen nodig. Om dit goed (vraaggericht en integraal) te kunnen doen, is een regelvrije ruimte voor deze pleinen nodig. Met het oog op de leefbaarheid heeft Bloemhof behoefte aan sturing op leefstijlen/klantgroepen.

Herstructurering is de komende periode met name nodig in de Slaghekuurt en De Kossel. Kansrijk is de revitalisering (versterking economie) van Boulevard Zuid. In de gezamenlijke businesscase van corporatie, gemeente en projectontwikkelaar is parkeren opgenomen voor 3 mln. (gezamenlijk), buitenruimte voor 3 mln. (gemeente). Voor de ontwikkeling van de woningen is gerekend met 4 mln. onrendabel (corporatie als achtervang voor de koopwoningen). Daarnaast zet Woonstad Rotterdam in op de ontwikkeling van een Brede School/MFA, om talentontwikkeling fysiek te faciliteren. De particuliere voorraad in Bloemhof Zuid-West kent uiterst zwakke delen. De aanpak van dit deel van de particuliere voorraad vergt een investering met een onrendabel gedeelte van naar schatting 10 miljoen euro. De aanpak van deze voorraad dient in samenhang met de aanpak van de sociale woningvoorraad te worden uitgevoerd.

Doorkijkje naar de langere termijn

Op basis van de opgave voor de komende 10 jaar is de onderstaande globale inschatting te maken voor de langere termijn van ca. 25 jaar. Het tempo waarin de langere termijn opgave kan worden uitgevoerd, is afhankelijk van het absorptievermogen van de markt (met andere woorden: de omvang van de vraag van de sociale stijgers op Zuid) en van regelgeving ten aanzien van het speelveld van corporaties.

Afrikaanderwijk	ca. 1.000 woningen
Feijenoord	ca. 1.000 - 1.500 woningen
Bloemhof	ca. 1.000 woningen
Hillesluis	ca. 1.000 - 1.500 woningen
Totaal	tussen 4.000 en 5.000 woningen

Wie doet wat?

Gemeente: *Inzet op schoon heel en veilig, maken aantrekkelijke buitenruimte, stimuleren verbetering particuliere voorraad en organisatie ruimtelijk proces.*

Corporaties: **Vestia:** *ontwikkeling van vijf scholen, revitalisering van de winkelstraat Pretoriaaan, sloop van 430 sociale huurwoningen (locaties Bloemfontein en Leeuwenkuil) en de bouw van 1179 nieuwe woningen (328 sociale huurwoningen, 132 dure huurwoningen en 719 koopwoningen).*

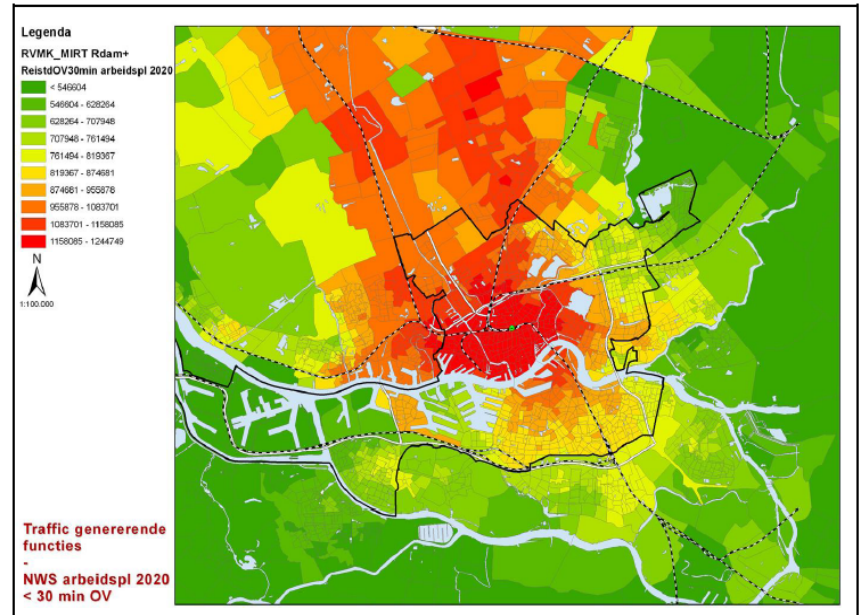
Woonstad: *marktvolgende transformatieopgave in Feijenoord van circa 500 woningen en toevoeging van 147 woningen in samenwerking met particuliere ontwikkelaars.*

Marktvolgende herstructurering van 500 woningen in Bloemhof / Hillesluis in de komende 10 jaar, ontwikkeling brede School / MFA in Hillesluis Oost.

Inzet van het Rijk voor de fysieke pijler is gebundeld aan het eind van dit hoofdstuk opgenomen.

Spoor 3: Verbeteren bereikbaarheid

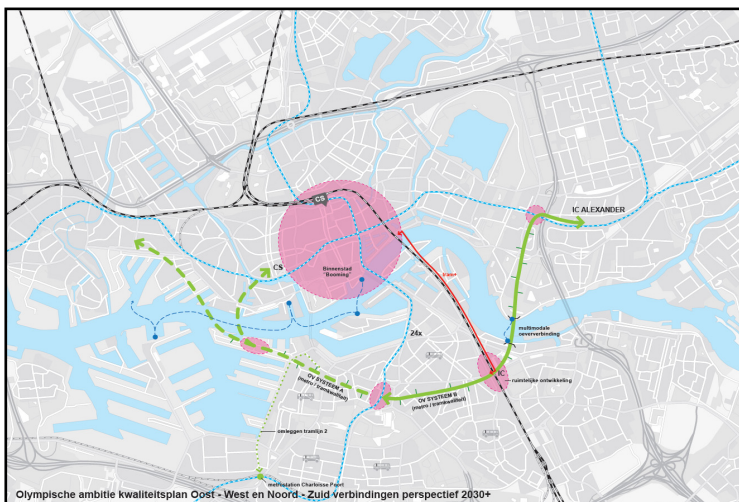
De sociaaleconomische opgave op Zuid is zowel de basis voor het nationaal programma Kwaliteitssprong Rotterdam Zuid als voor de MIRT-Verkenning Kwaliteitssprong OV op Zuid. Om deze opgave te doen slagen, is een goede bereikbaarheid randvoorwaardelijk. De Kwaliteitssprong OV op Zuid draagt met kansrijke OV-maatregelen bij om de sociaal-economische positie op korte en lange termijn te verbeteren. Daarmee maakt de ontwikkeling van de OV-bereikbaarheid op Zuid integraal onderdeel uit van de aanpak in de drie peilers onder het nationaal programma Zuid.

Figuur 1. Met OV te bereiken arbeidsplaatsen in 30 minuten (2020) (Probleemanalyse OV op Zuid. Rotterdam Vooruit, mei 2010). De figuur geeft voor verschillende gebieden binnen de regio Rotterdam een beeld van de bereikbaarheid van arbeidsplaatsen per OV binnen 30 minuten. Vanuit de donkerrood gekleurde gebieden zijn relatief de meeste arbeidsplaatsen bereikbaar, vanuit de donkergroen gekleurde gebieden de minste.

Vooruitlopend op de lange termijnstructurele ingrepen is de afgelopen periode samen met het Rijk en regio een samenhangend pakket aan bereikbaarheidsmaatregelen voor de periode tot 2020 opgesteld, de aanloopinvesteringen. Deze aanloopinvesteringen zijn onderdeel van het programma Beter Benutten. Rijk en regio maken in het BO MIRT najaar 2011 hierover nadere afspraken. In dit stadium gaat het om de volgende aanloopinvesteringen in:

- Stedenbaanstation (stoptrein) Stadionpark
- OV over Water in Stadshavens
- Fietspont Feijenoord – Kralingen
- Bus Zuidplein – Stadionpark – Capelsebrug
- Optimalisatie bestaande verbindingen en mobiliteitsmanagement in Stadshavens-Zuid
- Fijnmazige doelgroepvervoer / vervoer op maat voor wijken op Zuid

de inwoners van Zuid.

De combinatie van een intercitystation op Zuid en een volledige tangent met metrokwaliteit heeft op lange termijn de meest positieve effecten op de ruimtelijke en sociaal-economische ontwikkelmogelijkheden van Zuid. Daarnaast draagt deze combinatie het meeste bij aan verbeteren van de reistijden en het oplossen van de capaciteitsknelpunten in het regionale openbaar vervoerssysteem en daarmee aan de verbetering van de (boven)regionale bereikbaarheid van arbeidsplaatsen op Zuid en meer arbeidsplaatsen binnen bereik voor

Binnen het bereikbaarheidspakket Zuidvleugel geven rijk en regio tot en met 2023 prioriteit aan de realisatie van vijf projecten, die alle gelegen zijn in het economische kerngebied Leiden-Den Haag-Rotterdam. Het gaat om de projecten RijnlandRoute, A13/A16, Nieuwe Westelijke Oeververbinding (NWO), A4 passage Den Haag en A20 Nieuwerkerk aan de IJssel – knooppunt Gouwe. Indirect dragen meerdere van deze projecten bij aan de sociaal-economische ontwikkeling van Rotterdam Zuid,

omdat ze de stuwende economische sectoren in de Zuidvleugel versterken. De realisatie van projecten als de Nieuwe Westelijke Oeververbinding, A13-16 en A4-passage draagt indirect bij aan de sociaal economische versterking van Rotterdam Zuid en daarmee het slagen van dit nationaal programma Zuid.

Wie doet wat?

1. Gemeente Rotterdam en de Stadsregio zorgen voor cofinanciering van de benodigde investeringen.
2. Gemeente en partners werken ook aan de versterking van Zuid door de samenhang tussen de wijken, voorzieningen en het OV te versterken. Zo worden scholen, bedrijven en te ontwikkelen economische brandpunten (zie ook de pijlers talentontwikkeling en economie) zoveel mogelijk aan het tracé van de toekomstige Zuidtangent geplaatst.

Inzet van het Rijk voor de fysieke pijler is gebundeld aan het eind van dit hoofdstuk opgenomen.

Spoor 4: Versterken van de leefbaarheid en veiligheid

Een goede buitenruimte, bereikbaarheid en veiligheid zijn randvoorwaarden voor een vitaal stadsdeel. De grote gebiedsontwikkelingen hebben belangrijke sociale en economische effecten, maar betekenen ook een fysieke verbetering van het gebied. In dit spoor zetten we daarom in op:

- a. Buitenruimte
- b. Veilig
- c. Gebiedsontwikkeling in de VIP gebieden

4a: Buitenruimte

Het verbeteren van de buitenruimte is één van de belangrijke voorwaarden voor vooruitgang van gebieden¹. Eerdere investeringen laten zien dat de belevingswaarde en het gebruik veranderd zijn. In het algemeen kan gesteld worden dat de belevingswaarde verhoogd is (voorbeelden Afrikaanderpark, de singels, Wilhelminapier), maar dat ook het gebruik verbeterd is. Zo wordt het Zuiderpark door drie keer zoveel mensen bezocht na de grootscheepse herinrichting. Om een aantrekkelijke buitenruimte te realiseren is een pakket aan maatregelen nodig dat bestaat uit een combinatie van kleine en grotere maatregelen. Met relatief kleine maatregelen, die de structuur van de wijk niet veranderen, is er veel mogelijk om de leefbaarheid van de zeven wijken verder te vergroten. Initiatieven zoals in de Oleanderbuurt (Bloemhof) bewijzen dit, hier worden bewoners gestimuleerd om zich in te zetten voor hun eigen buitenruimte, en deze actief te beheren, waardoor ze tegelijkertijd meer contact leggen met omwonenden.

De volgende maatregelen zijn nodig. Hierbij is financiële ondersteuning van het Rijk gevraagd, maar deze is tot nu toe nog niet toegezegd. Hiermee is het probleem niet opgelost.

- Maatregel 1: Stimuleren van initiatieven van bewoners om hun straat of buurt te vergroenen, of het huidige groen te verbeteren. Effecten zijn bewezen met eerdere programma's.
- Maatregel 2: Verbeter de langzaamverkeersverbindingen tussen de wijken onderling en naar het groen. Met name verbindingen met een groen karakter tussen de wijken (bijvoorbeeld Carnisse-Tarwewijk) of tussen de wijken en het Zuiderpark (Carnissedreef) moeten worden verbeterd.
- Maatregel 3: Gekoppeld aan investeringen in het vastgoed (nieuwbouw en renovatie) is er een bijdrage van € 7.000,- per woning nodig voor investeringen in de aanpalende buitenruimte (voor goede parkeeroplossingen, kindvriendelijke maatregelen).
- Maatregel 4: Een herinrichting van de Brielselaan op het niveau van de Putse- en Dordtselaan, betekent dat de link, vanuit de wijken, met de haven hersteld wordt en dat de kwaliteiten van de Maashaven beter gebruikt worden.

Schoon en heel

Het huidige straatbeeld tot 2010 liet een zichtbare verbetering zien op de afname van het aantal MSB-meldingen en een continuïteit op het behalen van de minimale norm van een 4. Deze beelden

¹ Uitkomst uit interviews met marktpartijen voor de Stadsvisie en onderzoek van Rebel en Ecorys naar effectieve interventies op Zuid (2010).

zijn het resultaat van een strakke organisatie en samenwerking tussen diensten waarbij de budgetten voor Roteb niet onder druk zijn komen te staan en er sprake is van extra opdrachten. Echter bij het aantasten van het budget zal ook het beeld worden aangetast, de verwachting is dat dit in de loop van 2011 al het geval zal zijn.

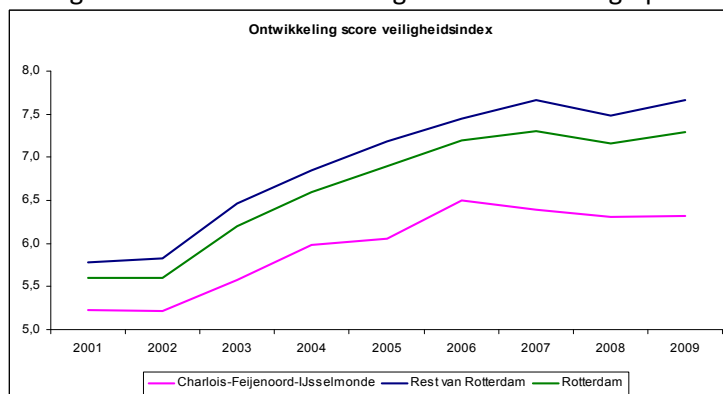
Wie doet wat?

De gemeente Rotterdam zet gericht in op beheer en handhaving van de openbare ruimte. Door verbetering van de werkwijze en gerichte informatie wordt de uitvoering verbeterd. Bij vervanging van buitenruimte wordt de Rotterdamse Stijl doorgevoerd waardoor er meer kwaliteit en eenheid in de buitenruimte komt.

4b: Veilig op Zuid

Een veilige woonomgeving is een randvoorwaarde voor een vitaal Zuid. Het huidige veiligheidsniveau voor Rotterdam Zuid is een indexscore van 6.3. Dit niveau is het resultaat van de stringente veiligheidsaanpak over de afgelopen 10 jaar. Ondanks de stijging van het veiligheidsniveau blijven de ontwikkelingen op Zuid achter op de rest van de stad. Rotterdam Zuid scoort een heel punt lager dan het Rotterdams gemiddelde van 7.3.

In de grafiek hieronder is de veiligheidsontwikkeling op Zuid in de afgelopen jaren weergegeven.

Charlois heeft te maken met hardnekkige problemen op het gebied van geweld, overlast en drugsoverlast in het bijzonder. Ook in Feijenoord is sprake van veel (drugs)overlast.

Op basis van de veiligheidsindex 2010 vallen op Zuid de volgende wijken in de categorie 'probleemwijk': Hillesluis, Bloemhof, Tarwewijk en Zuidplein. De wijken Afrikaanderwijk, Feijenoord, Pendrecht en Carnisse vallen in de categorie bedreigd. Voor de deelgemeente IJsselmonde geldt dat de veiligheidsscore momenteel (nog) goed is. Ontwikkelingen in het sociale en fysieke domein wijzen echter op een kanteling in negatieve zin.

De Rotterdamse veiligheidsaanpak richt zich op de leefbaarheid en veiligheid in de wijken, met speciale aandacht voor de jeugd. De aanpak loopt langs de volgende drie lijnen: een gebiedsgerichte, fenomeengerichte en persoonsgerichte aanpak. Het huidige actieprogramma Veiligheid is voor de periode 2010-2014 vastgesteld. Het vervallen van diverse doeluitkeringen van het Rijk (DU L&V/Antillianen en Marokkanengelden) en Rijksbezuinigingen op andere domeinen zoals bijvoorbeeld op de WMO (het risico op toename op dak- en thuislozen, geen ID-ers meer ingezet kunnen worden op schoon en heel etc.) en op het openbaar vervoer (forse bezuinigingen in het openbaar vervoer gaan ten koste van de inzet van BOA's en controleurs) zetten het veiligheidsniveau op Zuid ernstig onder druk. De komende 5 jaar zijn de volgende maatregelen nodig in veiligheidsaanpak van Zuid om het basisniveau voor veilig te waarborgen.

Maatregel 1: gewijzigde inzet instrument stadsmarinier/gebiedsmanager+, de stadsmarinier+ gaat zich ook inzetten op domeinen fysiek, sociaal en economie met mandaat en mogelijkheid om snel te escaleren.

Maatregel 2: extra inzet op toezicht en handhaving, deze wordt o.a. wordt vormgegeven door het versterken samenwerking Stadstoezicht en politie in de kwetsbaarste wijken, versnelling van

afdoeningen van zaken op Zuid en gezamenlijke aanpak van politie, RET en stadstoezicht op veiligheid in het openbaar vervoer.

Maatregel 3: aanpak van jeugdoverlast en- criminaliteit door redesign van de jeugdketen.

Maatregel 4: inzet op veiligheidsbeleving door inzetten van Buurt Bestuurt en de inzet van Vijf vuistregels

Wie doet wat?

De gemeente Rotterdam en de veiligheidspartners zetten in op een consistente uitvoering van toezicht en handhaving in de openbare ruimte en de realisatie van bovengenoemde maatregelen. De vernieuwende werkwijzen en aanpakken (van instrument stadsmarinier+ tot redesign van de jeugdketen en Buurt Bestuurt) leiden tot een grotere efficiëntie en effectiviteit. Hierbij worden de bewoners betrokken en worden de vuistregels voor effectieve beïnvloeding van veiligheidsbeleving toegepast.

Het OM zet de ZSM aanpak in voor het realiseren van een substantiële versnelling in de afdoening van zaken.

Inzet van het Rijk voor de fysieke pijler is gebundeld aan het eind van dit hoofdstuk opgenomen.

4c: Gebiedsontwikkeling in de VIP gebieden

Stadionpark, Zorgboulevard, Stadshavens en Hart van Zuid zijn de kansrijke gebiedsontwikkelingen voor Zuid waarmee belangrijke maatschappelijke output en effecten worden bereikt:

werkgelegenheid, onderwijs, sport, vrijetijdsbesteding, mogelijkheden voor economische groei en ontwikkeling van het gebied. Ze bieden letterlijk de ruimte voor de genoemde groeisectoren zorg en techniek op Zuid. De bewoners profiteren van de VIP's (werk, opleiding, vrijetijdsbesteding, etc.) en de VIP's hebben de potentie van de goed opgeleide bevolking nodig.

De kwaliteitssprong en de ontwikkeling van de VIP's moeten naadloos op elkaar aansluiten om te zorgen dat de spin-off van de VIP's optimaal ten goede komt aan de wijken en dat de VIP's profiteren van de sociaal-economische stijging van de bewoners van Zuid. Bij de pijlers talentontwikkeling en economie wordt daarom ook uitgebreid ingegaan op de verbindingen tussen onderwijs en arbeidsmarkt waarin de VIP's een belangrijk aandeel hebben. Een voorbeeld is de Zorgboulevard, waar Vestia aanpalend aan het Maasstadziekenhuis investeert in zorggerelateerd vastgoed (32.000 m²) in de zogenaamde Medimall. Naast een belangrijke zorgfunctie voor Rotterdam Zuid levert de Medimall ook zeer veel extra werkgelegenheid op en worden er afspraken gemaakt met ROC's om zorgopleidingen te relateren aan deze brede zorgfunctie. De fysieke investering betekent zo een belangrijke stimulans voor talentontwikkeling en economie. Een ander voorbeeld is de SS Rotterdam waar leren, werken en verblijven bij elkaar komen en die een grote fysieke impuls geeft aan Katendrecht.

Wie doet wat?

Gemeente Rotterdam investeert in de VIP gebieden op Zuid. In de langetermijninvesteringsplanning heeft de gemeente de investeringsmiddelen gereserveerd voor de ontwikkeling van Stadshavens, Hart van Zuid en het Stadionpark. Ook de partners en bedrijfsleven investeren in de VIP gebieden.

Inzet van het Rijk voor de fysieke pijler

- De minister van Binnenlandse Zaken ondersteunt bij het maken en uitvoeren van bindende afspraken met betrekking tot de regionale woningbouw, onder andere in het kader van de te ontwikkelen visie op de Zuidvleugel.
- De minister van BZK onderschrijft het te realiseren woonmilieu (waaronder de aanpak van circa 35.000 woningen) en participeert in de uitwerking daarvan. Onder de voorwaarde dat Rotterdam en partners een visie op Zuid, een regionale woonvisie, businesscases en financieringsplan opstellen. Dit moet binnen een half jaar na ondertekening van dit nationaal programma zijn uitgewerkt.

Hierbij is het volgende relevant:

- Bij het maken van afspraken tussen de gemeente Rotterdam en de corporaties in Rotterdam Zuid over de benodigde investeringen kan indien nodig onderbouwd een beroep worden gedaan op regionale steun. De minister van BZK is bereid indien de regionaal werkende corporaties een beroep doen op het Rijk bij een impasse bij

- Bij de herijking van het Gemeentefonds is speciale aandacht voor de kosten van de G4 in verband met het voornemen de vaste bedragen via maatstaven in het Gemeentefonds op te nemen. Bij die aanpassing wordt rekening gehouden met de grootstedelijke problematiek. Aan de hand van het resultaat wordt bezien of dit in voldoende mate tegemoet komt aan de problematiek van Rotterdam Zuid.
- De minister van Binnenlandse Zaken past waar nodig en noodzakelijk de regelgeving aan die de regionale woonruimteverdeling betreft. Dit omvat onder meer de toewijzing van de doelgroep (€33.614), de Rotterdamwet en de regionale afstemming.
- Het ministerie van Binnenlandse Zaken werkt samen met Rotterdam een aanpak uit inzake de kwalitatieve achterstanden bij particuliere eigenaren van huur- en koopwoningen. De mogelijkheden die de huidige of nieuwe regelgeving daarbij bieden worden hierbij nadrukkelijk betrokken.
- Het ministerie van I&M en de Stadsregio Rotterdam hebben vooruitlopend op structurele ingrepen rondom Herontwerp Brienenoord, de Algeracorridor en de Kwaliteitssprong OV op Zuid (OV-Zuidtangent, IC-Station Stadionpark) een samenhangend pakket aanloopinvesteringen tot 2020 in beeld gebracht. Het ministerie van I&M en de Stadsregio Rotterdam maken hier, binnen het kader van Beter Benutten, afspraken over. In het BO MIRT van november 2011 worden de precieze bedragen vastgesteld.
- Het ministerie van V&J ondersteunt de gemeente Rotterdam in hun aanpak van criminele en overlastgevende jeugdgroepen. In gezamenlijkheid wordt bekeken hoe deze ondersteuning concreet invulling krijgt.
- De gemeente Rotterdam wil, in samenwerking met haar partners, het aanbod van interventies in het jeugddomein optimaliseren. De gemeente krijgt een eigen toetsingscommissie die interventies screent op hun effectiviteit aan de hand van het Kennisfundament van het WODC waarin de kennis over de werkzaamheid van interventies is samengebracht. Dit Kennisfundament is door het Nicis en de Jeugdfabriek bewerkt voor toepassing in de praktijk. VenJ ondersteunt de gemeente Rotterdam bij de uitvoering van dit traject.
- Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) werkt momenteel op verzoek van het ministerie van Veiligheid en Justitie aan een innovatie project op het gebied van overlastbeleving. Daarvoor worden pilots in de praktijk uitgevoerd. In Rotterdam Zuid zal één van de projecten op het gebied van het aanpakken van de overlastbeleving plaatsvinden.

Zuid Werkt!

Nationaal programma Kwaliteitsprong Zuid

